

TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIATEADUSKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT
EESTI KEELE OSAKOND

Minna Kuslap

IDEOLOOGIA AVALDUMINE
PRESIDENTIDE UUSAASTAKÕNEDES
T. H. ILVESE JA T. HALONENI KÕNEDE PÕHJAL

Bakalaureusetöö

Juhendaja dotsent Kersti Lepajõe

Tartu 2014

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. TEKSTIANALÜÜS	6
1.1. Tekst ja tekstianalüüsi meetod	6
1.2. Diskursus	7
2. KRIITILINE DISKURSUSEANALÜÜS	9
2.1. Kriitilise diskursuseanalüüsi olemus	9
2.2. Poliitiline diskursus	12
2.3. Keel ja võim	15
2.3.1. Ideoloogia.....	15
2.3.2. Ideoloogia avaldumine poliitikute kõnedes	16
3. PRESIDENTIDE KÕNEDE ANALÜÜS.....	21
3.1. Materjali tutvustus	21
3.2. T. Haloneni ja T. H. Ilvese kõnede sarnased jooned	21
3.2.1. Teemad.....	22
3.2.2. Refleksiivsus	25
3.2.3. Tulevikku suunatus	26
3.2.4. <i>Meie-head</i> ja <i>nemad-pahad</i> vastandus	27
3.2.5. Kollektiivse identiteedi väljendus	28
3.3. T. Haloneni ja T. H. Ilvese kõnede erinevad jooned	29
3.3.1. Teemad.....	29
3.3.2. <i>Mina</i> -vorm	32
3.3.3. Kõnede pikkus.....	33
3.3.4. Struktuur.....	34
3.3.5. Retoorilised võtted	34
3.3.6. Isikupärased võtted.....	35
KOKKUVÕTE.....	37
KIRJANDUS	39
IDEOLOGY IN THE NEW YEAR SPEECHES OF PRESIDENT T. H. ILVES AND T. HALONEN. SUMMARY	41
LISAD	43

Lisa 1. Toomas Hendrik Ilvese 2008.–2012. aasta uusaastakõned	43
Lisa 2. Tarja Haloneni 2008.–2012. aasta uusaastakõned.....	52

SISSEJUHATUS

Teksti saab analüüsida mitmel moel. Uurija võib vaadata näiteks morfoloogilisi ja grammatilisi tunnuseid, mille puhul arvestatakse vaid tekstisiseste faktoritega. Teine suund on uurida sõnumeid, mida tekst välja saadab ja kuhu on kaasatud ka tekstiväline maailm. Toodetud sõnumis peitub idee, mis pakub kõneainet eelkõige ühiskonnakriitikutele, kuid ka sotsiaalvaldkonnas ja keeleteaduses tegelevatele inimestele. Igapäevaelus on ideoloogilised avaldused nähtaval reklaamplakatil, mis võivad väljendada varjatud mõtet vaid kahesõnalise fraasiga. Selline mõjutamine kuulub reklaamimaailma. Suurem mõju ühiskonnale on ideoloogial kõnedes, mida peavad riiki valitsevad isikud, kuna poliitilistel tekstidel on võim, mis võib viia poliitilise korra vahetumiseni, mingi idee elluviimiseni, ennustada tulevikku või reguleerida sotsiaalset elukvaliteeti. Tänapäeva meediastunud maailmas jõuavad tekstid laiema publiku ette, millega peavad ka poliitikud arvestama oma tekste koostades. Seega tuleks vaadelda ja tutvuda poliitilise diskursuse strateegiatega, mis vormivad ideoloogiat.

Käesoleva bakalaureuseöö eesmärk on uurida tekstides väljenduvat ideoloogiat ja seejärel konkreetsemalt, mis on nendeks elementideks, mille kaudu ideoloogiat väljendatakse poliitilistes kõnedes. Kuna vaatluse alla tulevad kahe eri riigi presidentide kõned, siis saab võrrelda, mille põhjal ideoloogia väljendamine nendes tekstides sarnaneb ja mille põhjal erineb. Veel oleks huvitav teada, millised on presidentide isikupärased võtted, mida nad tekstides kasutavad.

Bakalaureusetöö meetod on tekstianalüüs, milles toetutakse peamiselt Reet Kasiku (2002; 2008) käsitlusele. Tekstianalüüsi tehakse siinses töös kriitilises võtmes, mis avaldub kriitilise diskursuseanalüüsi lähenemises. Selle lähenemisviisi juures lähtutakse Fairclough (1995) ja van Dijki (2001) teooriatest. Analüüsitavaks materjaliks on Eesti

presidendi Toomas Hendrik Ilvese ja Soome endise presidendi Tarja Haloneni uusaastakõned aastatest 2008–2012, mis on kogutud nii Eesti kui Soome Vabariigi Presidendi koduleheküljelt. Kõned on võetud samast perioodist, et vältida maailma taustasündmuste erinevust. Viie aasta kõned ehk ühe valitsemisperioodi kestus on piisav valim järelduste tegemiseks.

Poliitilist diskursust on põhjalikult käsitlenud hollandlane van Dijk (1996). Konkreetselt presidentide uusaastakõnesid on Eestis uurinud näiteks Maria Tuulik (2010), kes on käsitlenud kõnede tähistus- ja interpersonaalset funktsiooni presidentide Lennart Meri ja Arnold Rüütli kõnedes. Rauno Alev uuris oma 2013. aasta bakalaureusetöös Ilvese ja Ansipi vabariigi aastapäeva kõnedes esinevaid metafoore. Ideoloogilist keelekasutust on rohkem uuritud reklaamides ja autori teada pole varasemalt võrreldud ideoloogiat eri riikide riigipeade kõnedes.

Esimeses peatükis tutvustatakse tekstianalüüsi – milleks tekste üldse kasutatakse, mida sealt otsitakse ja mida tähendab mõiste *diskursus*. Teises peatükis räägitakse kriitilisest diskursuseanalüüsist, mille põhjal on tehtud töö analüüsiosa. Vaadeldakse lähemalt poliitilist diskursust ning keele ja võimu vahelisi suhteid, mis avalduvad ideoloogia olemuses. Materjali analüüsiosa sissejuhatamiseks räägitakse presidentide kõnedest kui valitseva ideoloogia väljendusest, mis põhineb peamiselt Norman Fairclough raamatul „New Labour, New Language?” (2000). Fairclough analüüsib nimelt Tony Blairi poliitikat ja keelt kui poliitika teostamise viisi. Kolmandas peatükis analüüsitakse teooria põhjal Ilvese ja Haloneni kõnesid ning tuuakse välja ideoloogilised sarnasused ja erinevused kahe riigipea kõnedes.

1. TEKSTIANALÜÜS

Tekstianalüüs otsib vastust küsimusele, mis on tekst ja mil viisil see toodab tähendusi. Analüüsi uurimisobjektiks on konkreetsete tekstide keel, selle vormid ja tähendused. Sageli on raske vahet teha diskursuseanalüüsil ja tekstianalüüsil ja on diskuteeritud, kas üldse on mõtet neid eristada. Eraldamise põhjenduseks on toodud loogika, et terminit *tekst* on kergem laiendada nii, et see hõlmaks ka tekstiväliseid tähendusi, kui piirata mitmetähenduslikku ja paljudes valdkondades kasutatavat sõna *diskursus* sellega, et see sisaldaks ainult tekstisiseseid tähendusi. (Kasik 2002: 78–82)

1.1. Tekst ja tekstianalüüsi meetod

Enne kriitilist lähenemist tekstile tuleb vaadata, mis see tekst üldse on ja milleks tekste kasutatakse. Tekst võib olla nii kirjalik kui suuline ning see on kasutuses olev keel, mille ülesandeks on vahendada sõnumit. Tekst täidab tavaliselt kõneleja/kirjutaja huve. Sõnadel on eesmärk, mille kaudu tahetakse vastuvõtjat veenda oma ideedes, ning see sunnib valima sõnakasutust, formaalsuseastet ja vormi. Vormitunnuseid ei saa esitada tekstile kui universaalsele materjalile, sest omadused sõltuvad sellest, **kus** tekst kasutusel on (raadios, ajalehes, teadusartiklis), **kes** seda kasutab (poliitik, diskor, luuletaja) ning **milleks** seda kasutatakse (tahetakse kellelegi midagi selgeks teha, midagi teada saada või tahetakse panna keegi midagi tegema). Tekstile lisanduvad tõlgendused, mis on sünnitanud mitmeid uusi uurimissuundi ja -meetodeid. Keeleliste valikutega – valides sõnu, teksti retoorilisi süsteeme ja lausestruktuure – loob autor teatud tunnustega ja teatud tähendustega teksti. (Kasik 2007: 11–12)

Tekstianalüüsi puhul pööratakse tähelepanu tekstile endale – see ei ole mitte vahend, vaid on ise objektiks ning oluline on tervikteksti vaatlemine. Tahetakse selgitada teksti olemust ja kuidas tekste kasutatakse. Kui liikuda edasi kriitilise tekstianalüüsi juurde, siis on tekst eelkõige vahendiks, mille abiga selgitada mõtlemisviise, tegevusi, väärtusi

ja teisi inimelu tunnusjooni. Need elemendid jäävad tekstivälisesse maailma ja tegemist on subjektiivse tõlgendamisega. Tekst iseeneses uurimisobjektina on otsene vaade, mis ei eelda varasemaid kogemusi uurimisel või kultuuri tundmist. (Kasik 2002: 78–79)

Tekstid varieeruvad sõltuvalt sellest, missuguses sotsiaalses keskkonnas nad ilmuvad, seega mõned tekstid on normatiivsed ja teised on loodud vabamas raamistikus. Seega saab tekstide najal aimu riigikordadest, teadmistest, ideaalidest, suhtumistest või ühiskonnas valitsevatest hierarhiatest. Need ei pruugi olla otseselt esile toodud, kuid on tõlgendatavad ja retooriliste võtete kaudu analüüsitavad. (Fairclough 1995: 7)

Tekst on paigaks, kus üheaegselt ilmnevad kaks peamist sotsiaalset protsessi: maailma esitus ja tunnetus ning sotsiaalne koostoime (ingl *social interaction*). Maailma representeeritakse vastandite esiletõstmisega, nii näiteks poliitika üldse eksisteeribki. Vastanditele rõhumine on peamine mehhanism, mis tekitab diskussioone. Poliitika toetub erinevatele häälele, millel kõigil on oma vaade ja ideoloogia. (Fairclough 1995: 6)

Tekstianalüüsis on tähtis aspekt tekstil kui tähenduse tootjal – kas selleks kasutatakse mingisuguseid erilisi retoorilisi võtteid või kuidas üleüldse on konstrueeritud erineva eesmärgiga teksti vorm ja sisu. Seega tekst üheaegselt nii loob tähendust, kannab sõnumit edasi kui ka vahendab seda. (Kasik 2002: 74)

1.2. Diskursus

Enne kui selgitada töö raamistikuks olevat kriitilist diskursuseanalüüsi, tuleks lähemalt vaadata, mida *diskursus* kui mõiste endast kujutab. Mõiste *diskursus* pärineb prantsuse filosoofilt ja ühiskonnateadlaselt Michel Foucault'lt, kelle ideeks oli tekstide kaudu uurida ühiskondlike institutsioonide, sotsiaalsete tavade ja võimuvahetkordade muutusi (Kasik 2008: 10). Foucault' (1972: 49) sõnul ei ole diskursus lihtsalt hulk märke, vaid selle moodustavad tavad (ingl *practices*), mis süsteemselt vormivad objekte, millest räägitakse. Lisaks märkide kasutamisele tähistab diskursus asju. Sara Mills (1997) analüüsib erisuguseid käsitusi diskursusest nii sõnaraamatute kaudu kui ka erinevate

inimeste poolt defineeritud käsitlusi. Geoffrey Leech ja Michael Short (Mills 1997: 4) käsitlevad diskursusest kui keelelist kommunikatsiooni, mida nähakse suhtlusena kõneleja ja kuulaja vahel. See on isikutevaheline tegevus, mille vorm on määratud sotsiaalse eesmärgiga. Tekst (nii suuline kui kirjutatud) on keeleline suhtlus, mida nähakse kodeeritud sõnumina kuulumis- või nägemiskeskkonnas.

Kasiku käsitluses on diskursusel kolm tähendust. Diskursus on suuline keelekasutus, mis hõlmab keelelist suhtlust tervikuna. Teiseks tähenduseks on kirjalik keelekasutus, kus lisaks kindlale tekstile liitub veel kommunikatiivne aspekt kindlas sotsiaalses grupis. Kolmanda tähendusena on diskursus kui mingisse valdkonda kuuluvate tekstide võrgustik. (Kasik 2007: 12–13) Näiteks moodustavad kõik majandusalased tekstid majandusdiskursuse.

Siinses töös vaadeldakse diskursust kui keelekasutust, mis on mõjutatud kontekstist ehk ümbritsevast maailmast. Vaatluse all on poliitiline aines ja uuritakse, kuidas poliitilise keelekasutusega edastatakse varjatud sõnumeid. Fairclough (1995: 188) sõnul eristavad tekstilingvistid teksti diskursusest, millest viimasel on ka kontekst, kuid diskursuse analüütikud vaatavad mõisteid *tekst* ja *diskursus* identsetena. Kuna diskursus on niivõrd lai mõiste, siis tuleb iga meetodi või valdkonna juures seda terminit täpsustada.

Tänapäeval on meedia globaalse arengu tõttu diskursused levinud üle maailma. Näiteks Ameerika CNNi uudiste viis edastada poliitikat, sporti või moodi on üle võtnud ka teised telekanalid. Televisiooni kaudu levib keelekasutus üle maailma, see mõjutab omakorda iga maa diskursust, mida vormivad rahvusvahelised võimusuhted. Iga maa oma süsteemi dünaamikaga määrab, kui vastuvõtlik on see globaliseeruvatele protsessidele. (Fairclough 2001: 205–206)

2. KRIITILINE DISKURSUSEANALÜÜS

Kriitiline diskursuseanalüüs ja kriitiline tekstianalüüs on lingvistilises maailmas sama tähendusega. Van Dijk (2001: 352) kirjutab, et kriitiline diskursuseanalüüs ei ole mitte niivõrd konkreetne suund või koolkond, vaid pigem lähenemine, kus analüütik peab säilitama distantseerituse. Tal ei saa olla hinnangut või poolehoidu, mis võiks mõjutada seisukohti. Sellele lähenemisele on ette heidetud liigset subjektiivsust ja sotsiaalset lähenemist, kuid mingil määral on see paratamatus, sest analüüsijatel on kogemused maailmast, mis juhivad nende mõttekäike ja nagu ka Fairclough (2001: 212) on tõdenud, et akadeemilise uurimise neutraalsuse illusioonid peaksid juba ammu olema minetatud.

2.1. Kriitilise diskursuseanalüüsi olemus

Kriitiline diskursuseanalüüs sai alguse soovist kaasata lingvistilisse tekstianalüüsi kriitiline vaatepunkt – kuidas on seotud keel ja ühiskonnas toimuv võimumäng. Analüüsi ideeks ei ole ühiskonnanähtuste kritiseerimine, vaid sõna *kriitiline* kasutatakse eesmärgiga tuua välja võimu ja keele vahelised suhted, mis on inimeste eest varjatud. Nagu eespool mainitud, tõi selle suuna teadusesse Foucault, kuid inglise keeleteadlase Fairclough lingvistilise rõhuasetusega tekstianalüüsi meetod on siiski tulemuslikum, kuna see analüüsib teksti sisu ja tähendust ning annab võimaluse süvendatult uurida tekstide struktuure, tähendusi ja vorme kriitilisest vaatepunktist. (Kasik 2008: 10) Kriitilise lähenemisega analüüsitakse sotsiaalseid suhteid keeleliste elementide alusel. Need avavad vaate tavaliselt varjatud teguritele sotsiaalses süsteemis ning omakorda saab vaadelda, milline mõju nendel varjatud efektidel süsteemile endale on. (Fairclough 2001: 4)

Esimesed silmapaistvamad käsitlused võimu ja keele vahelistest suhetest diskursuse uurimisel tehti nn kriitilise lingvistika uurimisrühma poolt (Roger Fowler, Bob Hodge, Gunther Kress, Tony Trew) 1970. aastate lõpul. Uurijad lähtusid tekstide analüüsil M. A. K. Halliday süsteemfunktsionaalsest keeleteooriast, kus tekstil on kolm tasandit: tähistus, interpersonaalne ja tekstuaalne funktsioon. (Kasik 2002: 74)

Tähistusfunktsioon sisaldab endas sisu tasandit – mil viisil ja missuguste sõnadega maailma esitatakse ning millised on autori kogemused. Analüüsitakse ka isikute rolle ja protsesse, millesse teksti koostaja on nad asetanud. Interpersonaalne ehk suhtlustasand uurib, kuidas luuakse keelekasutuses identiteete. Omavahel on ühendatud suhtlustasand ja suhtumistähendus. Tekstuaalne tasand keskendub küsimusele, kuidas on tekst kokku pandud ja kuidas selline viis kujundab tähendust. (Halliday 1994: 179)

Diskursus jaguneb Fairclough' järgi kolmeks elemendiks: tekst, suhtlus ja sotsiaalne kontekst. Kriitiline diskursuseanalüüs hõlmab teksti kirjeldust, tõlgendamist ja keelekasutuse seletamist. (Fairclough 1989: 109) Analüüsi kirjeldamise faasis vaadeldakse, mis tekstis on, kirjeldatakse keelelisi valikuid ning näidatakse, missuguseid valikuid analüüsitavas tekstis on tehtud. Teises, interpreteerimisfaasis üritab uurija tõlgendada, kuidas tehtud valikud konstrueerivad tähendusi ja kuidas need tehtud valikud konteksti muudavad. Kolmas faas, ja millele siinne töö enim keskendub, on ideoloogiline ja püüab seletada, miks on selliseid valikuid tekstis tehtud. (Kasik 2008: 13)

Kriitilise lingvistika koolkond pööras tähelepanu sõnavalikule – kas tegijat on lauses varjatud või kuidas isikut on nimetatud. On väga suur vahe, kas Harri Männilit nimetatakse meediatekstis Venezuela miljonäriks, eesti kunsti toetajaks või sõjaaegse Saksa julgeolekupolitsei töötajaks. See võib mõjutada nii lugeja suhtumist Männilisse kui ka temast kirjutanud ajakirjanikusse. (Kasik 2002: 75) Epiteetide lisamine agentidele määrab vastuvõtja tõlgenduse ja seega on meedial vastutusrikas roll tekstis esineva inimese rolli kujundamisel.

Kriitilises lingvistikas esineb mõiste *loomulikustamine* (ingl *naturalization*). See on protsess, kus osad nimetamis- ja kategoriseerimisviisid on teatud kultuuriruumis

iseenest mõistetavad ega oma mingit markeeritust (Kasik 2002: 75). Ka seal peegeldub ideoloogilisus, mille aluseks on väärtused ja uskumused. Näiteks ei saa sõna *neeger* kasutada Ameerika ühiskonnas, ilma et sellest suurem vaidlus ja sõnasõda ei tõuseks. Selles kontekstis oleks sõna ideoloogiliselt laetud. Rahvuse eristusena esineb Eesti ühiskonnas *eestlase* ja *mitte-eestlase* vastasseis, kus teised rahvused on nimetatud ühtse kategooria alla neid eristamata (Kasik 2008: 15). Ühiskonna väärtused on teatud loomulikkuse sünni alustalaks.

Diskursus kui keelekasutus on sotsiaalne tava (*social practice*) ja diskursuseanalüüsi abil vaadeldakse, kuidas tekstid funktsioneerivad sotsiokultuurilistes tavades. Sellised analüüsid pööravad tähelepanu teksti vormile, struktuurile ja organiseerimisele igal astmel: fonoloogilisel, grammatilisel, leksikaalsel ja kõrgematel tekstikorraldustasanditel. Kriitilise tekstianalüüsi raames võib igalt tasandilt leida märke, mis on ideoloogiliselt laetud. (Fairclough 1995: 7)

Veel on oluliseks uurimisvaldkonnaks intertekstuaalsus ja selle suunaga on eriti tegelenud alates 1990. aastatest Norman Fairclough, kes toob välja tendentsi, et tänapäeval on erinevad tekstiliigid ja -kategooriad segunenud ning stiilijooni põimitakse omavahel. Nii on saanud poliitilised kõned laene meelelahutusvaldkonnast ning jutusaadetes kutsutakse poliitikuid, kes ei kõnele enam niivõrd formaalselt. (Kasik 2002: 77) Selline põimumine on vältimatu meedia arengut silmas pidades, sest teksti esitamine on nüüd visuaalne etteaste, mis korraga jõuab mitme tuhande vaataja ette, ning monotoonsest ettekandest ei piisa enam rahva köitmiseks. Iga etteaste on reklaam nii isikule endale kui ka institutsioonile.

Van Dijki (2001: 353) järgi uuritakse meetodiga sotsiaalse võimu kuritarvitamist, selle domineerimist ja ebavõrdsuse kajastamist tekstides ja kõnes ning neid elemente vaadatakse sotsiaalses ja poliitilises kontekstis. Analüütik proovib mõista ja lahendada ebavõrdsust sõnaliselt oma uurimuse käigus. Lisaks kirjeldamisele proovib ta selgitada, miks vastavaid võtteid on kasutatud, lähtudes ümbritsevatest mõjuteguritest.

Van Dijk (2001: 354) on välja toonud peamised sõnad, mis assotsieeruvad kriitilise tekstianalüüsiga. Üheks terminiks on *võim*, mis võib baseeruda erinevatel oskustel,

teadmistel või rahal. Võim kuulub grupile ja on seda suurem, mida rohkem see suudab kontrollida grupi mõtteid ja tegevusi. Domineeriva grupi võim võib võtta *hegemoonia* ehk ülemvõimu vormi, mis on samuti üks levinud võimu tähistusüksus. Inimeste mõtteid kontrollides suudetakse mõjutada ka nende tegevust, mille puhul on tegemist *manipulatsiooniga*. Veel räägitakse *klassist*, *soost*, *rassist* ja *diskrimineerimisest*, millega eriti on tegelenud van Dijk ise. Kõige levinum termin on *ideoloogia*, mis kujutab endast ideede süsteemi, mida tekstidest uuritakse.

Van Dijk (2001: 353) võtab kokku Fairclough ja Wodaki (1997) kirjelduse kriitilisest diskursuseanalüüsist: lähenemine uurib sotsiaalseid probleeme, võimu seoseid ja diskursust, mis teeb ideoloogilist tööd ja on sotsiaalse tegevuse vormiks. Diskursus moodustab ühiskonna ja kultuuri. Teksti ja ühiskonna vaheline seos on kriitilises diskursuseanalüüsis vahendatud ning analüüs on tõlgendav ja seletav.

2.2. Poliitiline diskursus

Poliitiline diskursus on identifitseeritav sellesse valdkonda kuuluvate inimeste ehk poliitikute kaudu. Teiseks tähtsaks osapooliks on vastuvõtjad, kelleks võivad olla näiteks dissidendid, allasurutud, kodanikud või hääletajad – kõik nad osalevad poliitilises protsessis. Teine viis poliitilist diskursust piiritleda on tegevuse kaudu: inimesed osalevad poliitilises protsessis vaid siis, kui nad on aktsioonis, näiteks hääletavad või protesteerivad. Seda tehakse kõne või teksti abil, millel on poliitiline funktsioon. Seega saab konteksti põhjal otsustada, kas tegemist on poliitilise diskursusega. (van Dijk 1996: 12–16)

Poliitiline diskursus hõlmab poliitilisi protsesse (nt perestroika), grupisuhteid (nt hegemoonia, ebavõrdsus), süsteeme (nt kommunism) ja ideoloogiaid (nt liberalism). Lisaks kuuluvad sinna ka mitmed kultuurilised, majanduslikud ja sotsiaalsed tegurid. Diskursuse alla kuuluvad näiteks poliitilised kõned, teleintervjuud, *talk-show*'d, valimised ja propaganda. (van Dijk 1996: 12–18)

Üheks poliitikat loovaks diskursuse strateegiaks on **teema** – millest tekstis räägitakse. Poliitiline diskursus kajastab poliitilisi süsteeme, ideoloogiaid, institutsioone, protsesside tegelasi ja sündmuseid – poliitiline diskursus on **refleksiivne** ehk enesekohane. See pole üldine tava, kuna näiteks hariduslikule, õiguslikule ja teaduslikule diskursusele pole refleksiivsus omane. Lisandub ka teisi ühiskonna teemasid, mis on eeskätt sotsiaalsed. Tegelased on ühelt poolt poliitilised institutsioonid ja isikud, teiselt poolt rahvas ja eliitgrupid. Mõnikord võetakse üles ühe inimese lugu, et „puudutada isiklikult” rahvast ja luua emotsionaalne side. Enamasti räägitakse, mida poliitikud on teinud või teevad ning mida arvatakse ja otsustatakse. (van Dijk 1996: 25)

Teemades võivad esineda hinnangud. Viited poliitikutele ja nende tegevustele on poliitiliselt ja ideoloogiliselt laetud. Hinnanguid antakse vastandliku seose kaudu: **meie-head** ja **nemad-pahad**. *Meie*-gruppi väljendatakse sagedamini positiivselt, konkreetsemalt, otseselt ja pigem väidetakse midagi kui eeldatakse. *Meie* positiivseid külgi kirjeldatakse detailselt, negatiivseid aga lühidalt, varjatult ja umbmääraselt. Näiteks kirjeldatakse *meie*-grupi halbu asju tihti eufemismidega ehk peitesõnadega: *meie pommid kui rahutegijad* ja *tapmised kui kaasnevad kahjustused*. Selline ideoloogiline ja semantiline vastandlikkus on levinud võte poliitilistes tekstides. Mõnikord tuuakse esile ka enda halbu omadusi ja teiste häid eesmärgiga muuta oma rahva negatiivseid tegevusi, kuid selline kasutus on harv juhus, sest poliitikud ei soovi oma grupist luua negatiivset kuvandit. (van Dijk 1996: 28–33)

Poliitiline diskursus on **tulevikule orienteeritud**. Kujutatakse tuleviku arenguid ja antakse lubadusi. Olevikule viitamine on negatiivne, kuid tulevikusündmusi näidatakse positiivsetena. Eesmärgiks on veenda rahvast, et elukvaliteet tõuseb ja katastroofid hoitakse ära. Minevikule viidatakse tihti ebaselgelt ja mitmetähenduslikult ning sündmusi esitatakse vanad-head-ajad-stiilis. (van Dijk 1996: 26)

Veel üheks elemendiks on **struktuur**. Uudise žanris tõstetakse esile pealkiri, mis peaks lugejat intrigeerima ja määrama ära artikli edasilugemisesoovi. Parlamendiistungite tekstid on tihti kohustusliku struktuuriga. Poliitilised kõned on traditsioonilised ja strateegilised. Poliitilistes kõnedes on kasutatakse argumenteerimist ning tihti peetakse

selle kaudu veenmist demokraatiale omaseks. Argumentatsiooni üheks osaks on natsionalistlikud ja populistlikud väljendused, mis veenavad rahva ja rahvuse ühtsuses ja positiivsetes külgedes. (van Dijk 1996: 29–30) Siinses töös on natsionalistlikud ja populistlikud väljendused asendatud kollektiivse identiteedi loomise pealkirjaga, kuna natsionalistlik väljend kõlab liiga äärmuslikuna ja ei pruugi olla üheselt mõistetav.

Vähem märgatav on **süntaktilise** stiiliga manipuleerimine. Pronoomeni kasutamine on sage võtte süntaktilises süsteemis, kus *meie*-vormi kasutamisega loob kõneleja positsiooni, kus ta on solidaarne, kuulub rahva poolele ja loob liite. Näiteks võib *meie*-vorm tähendada riiki, selle kodanikku, inimest, valitsust või kaasatud võib olla ka president. Kõik see peegeldab poliitilises protsessis esinevaid suhteid – kes kuuluvad liitu ja on hõlmatud ühtsusesse või kes jäävad liikmetena välja. (van Dijk 1996: 33–34)

Poliitilist diskursust loovaks strateegiliseks elemendiks on **retoorika**, mis loodigi algselt kunstina, et mõjutada inimesi poliitilises assamblees. Konkreetsed argumendid, stiilijooned ja vormid olid seotud poliitilise teksti ja kõnega. Retoorilised võtted on valikulised ning neil on veenev jõud poliitilises kommunikatsioonis. Retoorika all saab vaadelda nt rütmi ning sõnalisi ja semantilisi kordusi, millest viimane rõhub enim mentaalsetele protsessidele. Retoorika alla kuuluvad ka eufemismid ehk peitesõnad, hüperboolid ehk liialdused, metafoorid ja iroonia ning ka lubadused, ähvardused ja soovitusel. (van Dijk 1996: 34)

Poliitilist diskursuseanalüüsi ja kriitilist diskursuseanalüüsi ei eraldata, kuna mõlemad keskenduvad võimu ja keele vahelistele suhetele. Tehes aga poliitilise diskursuse analüüsi, pole see sama mis poliitiline analüüs. Poliitilist diskursuseanalüüsi tunnustavad poliitikateadlased ainult siis, kui see toetab nende seisukohti analüüsimisel. Et sellel meetodil oleks rohkem mõju poliitika uurimisel, tuleks tähelepanu pöörata erinevate struktuuride ja strateegiate kontekstuaalsetele funktsioonidele. (van Dijk 1996: 37)

2.3. Keel ja võim

Keelest ja võimust rääkides mõeldakse eelkõige asjaolu, kuidas keele kaudu võimu realiseeritakse. Näiteks, kuidas hämardatakse tähendust võimulolijate kasuks, kuidas räägitakse hindade tõstmise asemel nende korrigeerimisest või peidetakse tegija umbisikulise tegumoe või abstraktse printsiibi taha. Tegevused toimuvad justkui iseeneslikult, kuigi on teada, et nende muutuste taga on inimesed. (Hennoste 2010) Keele ja võimu suhet iseloomustab ideoloogia, mis peegeldab mitmesuguseid väärtusi ja hoiakuid.

Täpsustada tuleks poliitilise diskursuse ja ideoloogia seotust. Ideoloogia on vormitud poliitilise diskursuse strateegiatesse. Seega kui poliitilise diskursuse strateegiaks on suunatus tulevikku, siis on see ühtlasi ka ideoloogia vormimise komponent.

2.3.1. Ideoloogia

Ideoloogia on ideede kogumik, mis peegeldab võimu olemust. Tänapäeva modernses ühiskonnas uuritakse võimu ideoloogia kaudu (Fairclough 2001: 2). Keel on põimunud vaadetest, mis annavad vihjeid kultuuritaustast, ühiskonnas valitsevatest hierarhiatest ja väärtustest. Kui keel on ideoloogia materiaalseks vormiks, siis teisalt on keel ise kantud ideoloogiast (Fairclough 1995: 73).

Tekst ei ole lihtsalt kirjutis, vaid sisaldab ideed, mis on eesmärgistatud funktsiooniga. Van Dijk on jaganud oma ideoloogiakäsitluse kolme ossa: tunnetus, ühiskond ja diskursus. Eri tasandid käsitlevad ideoloogia sisekorraldust, selle funktsioone ja muutumist sotsiaalse diskursuse raames. Van Dijk kirjutab, et varasemalt vaadeldi ideoloogiat peamiselt negatiivse teemana, mis sisaldas vääruskumusi, varjas ühiskondlikke suhteid ja mõtted kuulusid kellelegi teisele. Alles 20. sajandi teisel poolel saab mõiste positiivsema kõlapinna. Sellest on saanud poliitiline või sotsiaalne ideede, väärtuste ja ettekirjutuste süsteem. (van Dijk 2005: 7–14)

Ideoloogiad on valdavalt sotsiaalsed ja rühmapõhised, seega peavad mõtted ja diskursuses esinevad arvamused mõjutama eelkõige gruppe ja ühiskondlikke probleeme. Üksikisikul on raske mõjutada suurt hulka inimesi, kuid kuuluvus rühma

muudab ideede väljendamise suunatumaks ja tõhusamaks. Ideel on suurem võimalus teoks saada, kui seda toetab mass. Sotsiaalsete teemadega manipuleerimine on lihtne viis, kuna see puudutab suurt hulka inimesi, kelle jaoks sotsiaalne heaolu on tähtis aspekt. (van Dijk 2005: 314)

Ideoloogia on grupi liikmete ühiste sotsiaalsete representatsioonide alus. Lihtsamalt öeldes annab see grupi liikmetele võimaluse konstrueerida oma sotsiaalseid uskumusi nii enda elus kui ümbritsevas maailmas toimuvast ning hinnata toimuvat hea ja halva skaalal. (van Dijk 2005: 19) Ideoloogiale tähelepanu pööramine on andnud palju kõneainet kriitikutele ja analüütikutele, kes annavad subjektiivset hinnangut teksti sisule ja leiavad üles väikseimagi sõna, millest kinni haarata ja mille ümber koondada probleemide diskussioon.

Van Dijk (2005: 323–324) toob ideoloogilises kommunikatsioonis välja kaks aspekti, milleks on uskumuste kujundamine ning vastuvõtja mentaalsete protsesside mõjutamine ehk tema tõlgendamise konstrueerimine. Kõnelejal on oluline väljendada oma seisukohti ning teha seda võimalikult efektiivsete vahenditega, et sõnum jõuaks vastuvõtjani just sama ideena nagu kõneleja on algselt mõelnud.

Kuigi ideoloogiad on üldiselt poliitilised ja sotsiaalsed, ilmneb neis ka näiteks kognitiivne dimensioon. Ideoloogia hõlmab mentaalseid elemente nagu ideed, mõtted, uskumused, hinnangud ja väärtused. Tuleb rõhutada, et ideoloogiad on abstraktsed ning ei saa hinnata ideoloogia tõesust. Grupisisised aktsioonid toetuvad rühma uskumustele ja neid ei saa liigitada tõesuse või vale alusel kategooriatesse. (van Dijk 1995: 244–247)

2.3.2. Ideoloogia avaldumine poliitikute kõnedes

Ideoloogia väljendub kõige paremini poliitikas ja analüüsitavateks materjalideks sobivad poliitikute kõned. Meedia osatähtsuse suurenemisega on poliitikud pidevalt rambivalguses ja peavad seda enam oma esinemisi ette valmistama. Enam ei ole pelgalt tekst oluline, vaid iga liigutus esitamisolukorras on rahvale märk. Ka esineja kõnestiil võib olla ideoloogia tõlgendamisallikaks.

Meedia ja poliitika sõltuvad teineteisest. Poliitikute eesmärk on rahvast veenda oma ideedes ja seda teevad nad eeskätt sõnadega. Valimiskampaaniad on kõik suur reklaam, mis tuuakse rahvani tele-eetri ja väljaannete vahendusel. Seega on sõna osatähtsus märkimisväärselt kasvanud. Poliitikud saavad meedia kaudu kujundada avalikku arvamust. (Kukk 2000: 128)

Poliitilist teksti koostades tuleb ennekõike mõelda kontekstile – kellele on jutt suunatud. Sellest sõltub teksti sisu. Poliitilisi kõnesid peavad presidendid, ministrid, parlamendisaadikud ja teised poliitilised tegelased ning need on suunatud avalikkusele. Enamus poliitikute nähtavast tööst ongi sõnaline, mis toob välja, et veenmiskunst mängib olulist rolli vastavas valdkonnas. Oluline on ka poliitilise teksti žanr, kas see on kõne, teledebatt või artikkel, sellest sõltub teksti formaalsuse aste. (Kukk 2000: 128–131)

Norman Fairclough (2000) on analüüsinud Suurbritannia ekspeaministri Tony Blairi kõnesid kriitilise diskursuseanalüüsi valguses. Lingvist käsitleb kolmanda tee (*Third Way*) poliitikat uute leiboristide maailmavaatena – kuidas nende idee vastandub ja sarnaneb thatcherismi ideoloogiaga, kuidas Blair tõi oma emotsionaalse esinemisstiiliga uue ajastu brittide poliitikasse. Kõrvale ei jää ka meedia roll, mis võtab pikemast tekstist välja intrigeerivamaid lauseid ja toob need avalikkuse ette. Eri valdkondadel on oma huvid ja poliitikud ei saa kindlad olla, missugune lõppvariant nende produktsioonist kujuneb. Meedia võib teksti täielikult ümber töödelda ja tõlgendada, millega poliitikud peavad arvestama.

Poliitilise retoorika teooria ja praktika juured ulatuvad juba antiikaega. Aristotelese teoses „Retoorika” on selgelt sõnastatud kõne olemus ja printsiibid, millest juhinduti sajandeid ja mis on seniajani suuresti säilitanud oma olemuse. Aristoteles pidas kõne koostamisel oluliseks, et enne on vaja materjal koguda, seejärel peab selle loogiliselt liigendama, et kõnel oleks tugev veenmisjõud. Kõnet peab keeleliselt töötlemata, et see oleks ladus ning kõne tuleks pähe õppida, et saaks vabalt esineda. Äärmiselt olulised on ka miimika, žestid ja intonatsioon, mis muudavad kõne ilmekamaks ja usutavamaks. (Aava 2003: 14) Kui võtta töö empiiriline materjal ja olles näinud televisioonis Soome

ja Eesti presidentide kõnesid, siis ei kattu need Aristotelese kõikide printsiipidega, kuna nt mõlemad presidendid loevad oma kõned maha.

Aristoteles pidas oluliseks kuulajale suunatust ja vastuvõtja iseärasusi, arvestades vanust, sugu ja haritust (Aava 2003: 14). Presidentide kõned on loodud laiale kuulajaskonnale ja püüavad olla võimalikult rahvalähedased. Käsitleda tuleks lisaks poliitilistele ka lihtsamaid teemasid, et tervik puudutaks ka vähem haritud. Hea moodus presidenti rahvale lähemale tuua ja asetada teda massi sekka on *meie*-vormi kasutamine. President asetab end rahvaga samale positsioonile, mis muudab kõne usutavamaks.

Me ei pea riigina ja rahvana end lõppeval aastal kaotajatena tundma. (2010)

*Työ on **meille** suomalaisille ensisijainen toimeentulon lähde.* (2010)

Tony Blairi kõnede analüüsimise olulisus seisneb selles, et ta tõi poliitikasse uue ajajärgu nn kolmanda tee poliitikaga kui ka oma esinemisstiiliga. Tema emotsionaalsus, rahvakeele ja formaalse keele seotus ning üldine avatud rahvaga suhtlemine oli uus ajajärk brittide poliitilises elus ja väärt materjaliks uurijatele. Veel oli tema plussiks tekstide ülesehitus lühikeste lausetena, mis jaotavad sõnumi selgelt mõistetavateks osadeks. Kuna meedia keskendub retoorikale mitte ainesele, siis leiab Blairi kõnedest palju materjali. Nii Blairi žestid, riietus kui ka asend on väljasaadetud sõnumid. (Fairclough 2000)

Poliitilised kõned on tavaliselt koostatud kellegi teise poolt. Selleks võib olla spetsiaalselt ametisse määratud isik või võimuloleva isiku lähedane inimene. Kõne eest vastutab siiski esitaja, kes kodeerib sõnumi. *Mina*-vormi analüüsides saab vaadata, kui palju on kõnepidaja pannud end isikliku vastutaja rolli. Tony Blair pidas printsess Diana auks mälestuskõne, mis algas formaalselt, kuid lõpus muutus mitteametlikuks ja personaalseks. Ta põimis sinna enda isiklikke kogemusi ja emotsioone, mis näitab tavalise inimese kohalolekut. Fairclough (2000: 97) toob Blairi puhul välja *normal person*'i kui lihtsa inimese kontseptsiooni, mis aitas kaasa peaministri populaarsusele. Kõnesid analüüsides tuleks vaadata poliitikut kahest aspektist – kui tavainimene ja kui poliitik.

Üheks Euroopa Liidu moeterminiks on saanud *sotsiaalne tõrjutus* (ingl *social exclusion*). Seda võib näha kui eufemismi, mis pehmendab sõna *vaesus* traumeerivat mõju. See fraas sisaldab endas lisaks töötusele ja vaesusele kõike, millest inimesed on ära lõigatud ja mis enamusele tunduvad iseenesestmõistetavad hüved. Sinna kuuluvad lisaks vaesusele veel töötus, madal haridus, kuritegevus, halb tervis, kehv eluase, perekonna purunemine jne (Fairclough 2000: 51). Eesti ja Soome kuuluvad mõlemad Euroopa Liitu. Halonen kasutab terminit mitmes oma uusaastakõnes.

*Nuorten **syrjäytyminen** ja syrjäyttäminen eivät nekään saa kuulua yhteiskuntaamme.* (2012)

*Liian monet niistä ihmisistä, jotka jäivät tuolloin työttömiksi, **syrjäytyivät** pysyvästi työelämästä.* (2010)

*Yleinen hyvinvointipolitiikka ehkäisee **syrjäytymistä**.* (2009)

Ilves ei kasuta seda terminit oma uusaastakõnedes. See võib tähendada, et uuendustega ei ole veel kaasa mindud või ei ole Ilvese arvates sõnal *vaesus* sedavõrd negatiivset alatooni.

Fairclough (2000: 55) tõstatab küsimuse, kas sotsiaalne tõrjutus on konditsioon või protsess. Seda saab vaadelda verbide järgi. *New Labour*'i ehk Blairi partei diskursuses on see pigem olukord, mida väljendavad verbid *vähendama*, *tegelema* ja *käsile võtma*. Siinkohal on fraas objektiks. Mõnedes Euroopa Liidu poliitikute kõnedes on see siiski kui protsess.

Kõne moodustab ja toodab poliitilist positsiooni. Kõne on peegel poliitiku kavatsustest, mõtetest ja väljendab keeleliselt juhi ideoloogiat. Erinevate võtetega saab poliitik oma reputatsiooni nii mõjutada kui ka rahvast tegudele motiveerida. Kõne on vahend ideede kajastamiseks ja peamine element selle valdkonna kontseptsioonide moodustamisel. (Fairclough 2000: 67)

Hea poliitiline kõne on nii intellektuaalne kui ka retooriline. Poliitika analüütikud näevad kõnesid kui tähiseid ja seda kvaliteedi tõttu, mida tekst esitab poliitilises töös. Üks aspekt puudutab kõne intellektuaalset kvaliteeti, mille moodustavad teemad ja

probleemide käsitletud. Teine küsimus on kõne retoorilises võimes motiveerida inimesi tegutsema. (Fairclough 2000: 85) Nende kahe omaduse ühendamisel moodustub kõne, millel on visioon ja mis on esitatud väljapaistvalt. Ka Aristoteles rõhutas neid kaht väärtust oma retoorika õpetuses.

Poliitika on sotsiaalne tava, mis loob selles valdkonnas tegutsevatele inimestele positsioone. President on positsioon, millesse konkreetne isik toob kaasa sotsiaalse identiteedi, kuhu kuulub tema kultuuriruum, sugu ja vanus. Teisalt lisanduvad tema personaalsus ja isiklikud kogemused, mis loovad liidripositsiooni. (Fairclough 2000: 95) Fairclough mõttekäiku edasi arendades on president Ilvese puhul oluline tegur tema pikaaegne elamine USAs. Teises kultuuriruumis saadud haridus ja elukogemus muudavad mõttemaailma. See loob võimaluse kõrvutada ühiskondi. Haloneni puhul on üheks tugevaks teguriks naiseks olemine, sest naisliidreid ei ole maailmas palju olnud.

3. PRESIDENTIDE KÕNEDE ANALÜÜS

Siinses peatükis analüüsitakse teooria põhjal presidentide Toomas Hendrik Ilvese ja Tarja Haloneni uusaastakõnesid. Esmalt tutvustatakse analüüsi aluseks olevat materjali, seejärel tuuakse välja kõnedes esinevad sarnased ja erinevad jooned.

3.1. Materjali tutvustus

Analüüsi aluseks on presidentide Toomas Hendrik Ilvese ja Tarja Haloneni 2008.–2012. aasta uusaastakõned, kus vaadeldakse ideoloogia väljendumist. Analüüsis toetutakse kriitilise diskursuseanalüüsi meetodile, täpsemalt van Dijki käsitlusele poliitilise teksti tunnustest ja strateegiatest, mis on ühtlasi ka ideoloogia struktuurielementideks. Eesti keeles on van Dijki poliitilise teksti strateegiatest ülevaate teinud Inga Kukk (2000). Kõnedetekstid on pärit presidentide kodulehekülgedelt (Eesti Vabariigi President 2014; Soome Vabariigi President 2014). Uusaastakõned on valitud mõlema presidendi puhul samadest aastatest, kuna teemade adekvaatseks võrdlemiseks on oluline taustasündmuste kattumine. Kõned on valitud nendest aastatest seetõttu, et sel ajal ei vahetunud ei Soomes ega Eestis riigipea, mis annab võimaluse analüüsida ka mõlema riigijuhi isikupäraseid võtteid ideoloogia vormimisel.

3.2. T. Haloneni ja T. H. Ilvese kõnede sarnased jooned

Siinses alapeatükis võetakse kokku poliitilisele diskursusele omased ideoloogiat vormivad struktuurielemendid, mis on presidentide Ilvese ja Haloneni kõnedes sarnased. Analüüsitakse teemasid, refleksiivsust, tulevikku suunatust, *meie-head* ja *nemad-pahad* vastandust ning kollektiivse identiteedi väljendust.

3.2.1. Teemad

Üheks peamiseks teemaks mõlema presidendi kõnedes on **Euroopa ja Euroopa Liit**. Ilves peab Euroopat eestlaste vaimseks päriskoduks ja kiidab vaba liikumist Euroopa piires. Kajastatud on 2011. aasta eurole kui ühisvaluutale üleminekut ja Tallinna Euroopa kultuuripealinnaks saamist, mis peaks muutma eestlasi ka seesmiselt euroopalikumaks ja kultuursemaks.

Liikudes Euroopas, oma vaimses päriskodus, ei pea me enam piiridel dokumenti näidates tõendama, et see on meie kodu. (2008)

Juba mõne hetke pärast hakkab Eestis kehtima euro, sama vääring, mida kasutab valdav osa Euroopast. Kohe saab ka Tallinn enesele Euroopa kultuuripealinna tiitli. Loodan, et kasutame seda kui võimalust muutuda ka ise seesmiselt kultuursemaks ja euroopalikumaks. (2011)

Halonen toob Euroopa Liidu puhul välja Euroopa kultuuridevahelisele dialoogile pühendatud 2008. aasta, mis aitab mõista oma riigi keelevähemusi. Oluline on koostöö, mille kaudu saab ohjata näiteks kliimamuutusi ja liitu kuulumine aitab tagada laiemat turvalisust. Eelkõige ongi Euroopa Liitu kuulumise suur pluss tugeva julgeoleku tagamine ja koostöö paljudes valdkondades, mis võimaldab laialdasemalt ja efektiivsemalt tegutseda.

Tähän sopii erinomaisesti, että alkava vuosi 2008 on omistettu kulttuurien vuoropuhelulle Euroopassa. Tässä keskustelussa on hyvä olla avoimin mielin mukana ja muistaa myös omia kielivähemmistöjämme. (2008)

Voimme vaikuttaa kansainvälisen yhteisymmärryksen löytymiseen ilmastonmuutoksen hillitsemisessä myös Euroopan unionissa ja unionin kautta koko maailmassa. (2008)

Euroopan unioniin liittyminen on rakentanut yhteistä arjen turvallisuutta. (2012)

Läbivaks teemaks mõlemal presidendil on **majandus**, millest ei jää ükski kõne puutumata. Eelkõige räägivad presidendid majandusest kriisi valguses, kuna analüüsitavad kõned on pärit ajast, mil Euroopa oli taastumas majanduskriisist, mis sai alguse 2007. aastal.

Nii ongi üleminekumajandusele omane väga kiire kasv tänaseks asendunud stabiilse tõusuga. (2008)

Nii püsib pea külmana, kui majandus ehk juba algaval aastal taas tõusule pöörab. (2010)

Kansainvälinen talouskriisi on laukaissut kehityskulun joka vaikuttaa varmasti myös Suomeen. (2009)

Juuri päättyneen vuoden taloudellinen kuva oli synkkä. (2010)

Euroopan taloudessa on viime vuonna koettu kriisejä, joiden hillitsemiseksi on käynnistetty poikkeuksellisia toimenpiteitä. (2011)

Nii Ilvese kui Haloneni uusaastakõnedes ei puudu **sotsiaalsed teemad**. Ilves toob välja eelkõige sotsiaalsed probleemid, mis vajavad lahendamist. Eesti president räägib peamiselt töötusest, mis tema arvates jääb viie aasta lõikes endiselt suureks murekohaks.

Sada tuhat töötut on Eesti jaoks karm katsumus. (2010)

Siiski pole paljud meie seast leidnud ka majanduse paranevates oludes endale tööd. (2011)

Tarja Halonen käsitleb sotsiaalvaldkonda laiemalt, lisades töötusele mure vägivalla pärast riigis, rahvastiku vananemise ja sissetulekute suure erinevuse. Positiivsena toob ta välja vähemustele tähelepanu pööramise, laste sündide rohkuse võrreldes teiste Euroopa riikidega ning naise rolli olulisuse, mis on saanud rohkem tähelepanu ühiskonnas. Naise rolli tähtsus on Soomele eriti oluline, kuna riik väärtustab naise positsiooni ühiskonnas ja võrdõiguslikkust. 1906. aastal said just Soome naised Euroopas esimesena valimisõiguse ja maailmas teise riigina, kuna juba 1893. aastal anti naistele valimisõigus Uus-Meremaal. (Naiste ja meeste võrdõiguslikkus 2014)

Viime kädessä väkivalta on yksittäisen ihmisen teko, josta hän kantaa vastuun ja tätä ei tule väheksyä. (2009)

Suurten ikäluokkiemme myötä väestömme ikääntyy nopeasti, vaikka syntyvyys Suomessa on suurempaa kuin monessa muussa Euroopan maassa. (2008)

Kaikkien ihmisten, myös kiellisiin ja kulttuurisiin vähemmistöihin kuuluvien, on voitava tuntee olevansa yhteiskuntamme arvokkaita ja arvostettuja jäseniä. (2010)

Tälläkin kertaa lamaan liittyy suuri työttömyys, joka jatkaa yhä kasvuaan. (2010)

Tuloerojen kasvun myötä myös terveyserot ovat kasvaneet Suomessa. (2012)

Olen iloinen siitä, että naisten rooli on saanut kaikkialla kasvavaa huomiota, oli sitten kyse konfliktien ratkaisusta tai kestävän kehityksen aikaansaamisesta. (2011)

Mõlemad presidendid räägivad **demokraatiast**. Eesti ja Soome on mõlemad demokraatlikud vabariigid. Ilvese jaoks on demokraatia vahend, mille abil saab riigis tagada korda ja stabiilsust ning demokraatia on riigi alustalaks. Ta kiidab riigivalitsemisvormi, mis on Eestit kaua teeninud.

Me teame täna, et korda ja stabiilsust saame Eesti riigis tagada ainult koos demokraatia, sõna- ja arvamusvabadusega. (2008)

Esiteks, ärge majanduslikku laadi raskused kõigutagu meie ühist usku Eesti riigi alustesse – demokraatiasse, seaduste ülimuslikkusesse ja vabadusse. (2009)

Haloneni jaoks on demokraatika oluline ja õiglane riigi valitsemise vorm, kuna inimesed saavad valida endale esindajad ja selle läbi ühiskonnaelus kaasa rääkida. Poliitika peab Haloneni arvates demokraatlikus ühiskonnas olema läbipaistev ja avatud rahvale. Demokraatia tagab kestva arengu, selle toimimine on oluline väärtus soomlaste jaoks.

Vaalit ovat merkittävä osa demokratiaa. Demokratian toteutuminen edellyttää myös vahvaa kansalaisyhteiskuntaa – toimintaa vaalien välilläkin. (2008)

Demokratia on ihmellisen kestävän kehityksen tae, ja sen poulustaminen on aikamme suuria haasteita. (2012)

Oikeudenmukaisuus, vanhuksista huolehtiminen, köyhyyden ehkäiseminen ja demokratian toimivuus ovat suomalaisille edelleenkin tärkeitä arvoja vastikään tehdyn tutkimuksen mukaan. (2011)

Mõlemad presidendid räägivad veel **väärtustest**, kuid erinevatel tasanditel. Ilves räägib väärtustest pigem üksikisiku tasandil, Halonen aga rahva ja ühiskonna tasemel.

President Ilvese arvates peaks oma isiklikke saavutusi ja väärtusi hindama ning riik peab tagama isiklike väärtuste kasvamise. Ilves kurjustab veel poliitikutega, keda on valitud inimeste erinevaid väärtusi hoidma, kuid kes on hakanud seda pidama oma isiklikuks vääringuks.

Enda väärtust ja saavutusi lugupidamisega hinnates. (2012)

Riigi peamine ülesanne on ju tagada, et meie kõikide elus kogutud väärtus säiliks ja kasvaks. (2012)

See annab meile moraalse õiguse mõista hukka neid, keda oleme valinud meie endi väärtuste hoidjaks, kuid kes on hakanud seda pidama oma isiklikuks vääringuks. (2012)

Halonen toob välja väärtused, mis on Soome riigile ja rahvale olulised. Nendeks on näiteks õiglus, võrdsus, solidaarsus, vanurite eest hoolitsemine, vaesuse ennetamine ja demokraatia toimimine.

Oikeudenmukaisuus kuuluu vahvasti suomalaisiin arvoihin. (2008)

Oikeudenmukaisuus, vanhuksista huolehtiminen, köyhyiden ehkäiseminen ja demokratian toimivuus ovat suomalaisille edelleenkin tärkeitä arvoja vastikään tehdyn tutkimuksen mukaan. (2011)

Tasa-arvo ja solidaarisuus ovat yhteiskuntamme keskeiset arvot. (2012)

3.2.2. Refleksiivsus

Kuigi poliitilised tekstid võivad puudutada kõikvõimalikke avaliku elu valdkondi – majandust, kultuuri, keskkonnakaitset jne – eristab neid enamikest muudest tekstidest refleksiivsus ehk enesekohasus. Selline eneserefleksioon ei ole omane näiteks teaduslikele ja meediatekstidele, millest viimases ei räägita meediast, vaid kajastatakse eri liiki ja eri sisuga tekste. Poliitikud räägivad ja kirjutavad esmajoones poliitikast. Poliitilised tekstid võivad hõlmata elemente teistelt elualadelt, kuid käsitlevad kindlasti ka poliitilisi süsteeme, protsesse ja institutsioone, poliitilisi sündmusi ja poliitikuid. (Kukk 2000: 129)

Kõigele sellele peame – mu kallid kaasmaalased – mõtlema 6. märtsil, kui parlamenti pürgivad erakonnad ja üksik-kandidaadid pakuvad kodanikele lähiaastate valikuid. (2011)

Teiseks soovin koos kõigi teiega, et valitsus tunnetaks algaval aastal oma vastutust tegutseda otsustusvõimelise meeskonnana, kes ohverdab vajadusel oma erakondlikud huvid Eesti tuleviku nimel. (2009)

Toivon, että edessä oleva presidentinvaali ja syksyn kunnallisvaalit saavat ihmiset jälleen osallistumaan ja äänestämään. (2012)

Aktiivinen talouspolitiikka tarvitsee tuekseen tehokasta koulutus-, työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaa. (2009)

3.2.3. Tulevikku suunatus

Presidentide kõnede tegevus on suunatud tulevikku ja minevikusündmustest peab presidentide sõnul õppust võtma, et negatiivsed sündmused ei korduks. Märkimisväärselt palju esineb sõna *tulevik*. Ilvese kõnedes on 10 ja Haloneni kõnedes 15 vastavat sõna. 1000 sõna kohta on Ilvese kõnedes sõna *tulevik* esinemissagedus 3,2 ja Haloneni kõnedes 3,0. Ilves räägib tulevikus eurole üleminekust, majandusedust ja üldiselt abstraktsetest tulevikutee motiividest, nt *kuidas minna vastu uuele ja tundmatule?* (2012).

Kroon on tänä ja homme euro rahvuslikus kuues. Oma raha on meid hästi teeninud. Ning teenib hästi edasi ka siis, kui me ta mõne aasta pärast euro kuube rüütame. (2008)

Eesti homse majandusedu eeldused on olemas. (2008)

Halonen räägib oma kõnedes tulevikus eesootavatest sündmustest, samuti minevikutegevustest, mis on edu toonud ja mida peaks jätkama.

Edessämme on monin tavoin työntäyteinen vuosi. (2008)

Taloudellisesti ja sosiaalisesti eheä yhteiskunta on ollut vahvuutemme menneisyydessä ja sen varaan pitää rakentaa myös tulevaisuutemme. (2009)

Yhteisiä toimia tarvitaan siis edelleenkin. (2010)

3.2.4. *Meie-head ja nemad-pahad* vastandus

Poliitilisele tekstile omane *meie-head* ja *nemad-pahad* vastandus esineb Ilvese kõnedes mitmel korral. Pronoomeni *meie* all mõtleb Ilves kas Eesti rahvast, Eesti ühiskonda või Eesti riiki. *Meie*-vormile omistatakse eelkõige õiget elamisviisi.

Me liikusime teedel ettevaatlikumalt, me elasime targemalt. (2009)

Kriis ei kasvanud katastroofiks ka põhjusel, et me ise tegime raskes olukorras – aga tegelikult juba ka enne neid kehvemaid aegu – üldjoontes õigeid asju. (2011)

Pahade omadustega *nemad* on isikud, kes kuritarvitavad oma tööpositsiooni, hirmutavad ja eksitavad rahvast ning keskenduvad omakasule.

See annab meile moraalse õiguse mõista hukka neid, keda oleme valinud meie endi väärtuste hoidjaks, kuid kes on hakanud seda pidama oma isiklikuks vääringuks. Enamgi veel, kel on ülbust meie ühist väärtust enda kasuks müüa. (2012)

Ärme usu neid, kes täna kriisi ja krahhi kuulutavad. Nad liialdavad ja eksivad, eksitavad ja hirmutavad. Neil pole õigus. (2008)

Devalveerimise kuulutamine on asjatundmatu, see on valemäng. Liiga selgelt kõlab hädakuulutajate juttudes omakasu noot. Sellega tahetakse tekitada usaldamatust oma riigi tuleviku suhtes. (2008)

Haloneni tekstides on *meie* pronoomeni all mõeldud lisaks Soome rahvale, riigile ja ühiskonnale veel *meie* kui peaministrit Matti Vanhaneni ja Tarja Haloneni (2010) ning iga kõne lõpus *meie* kui Tarja Haloneni ja tema abikaasat. *Meie* heaks küljeks on näiteks võimekas valitsus, arenemisvõimeline ühiskond ja aktiivsus.

Hallintomme on kansainvälisest vertailtuna tehokas ja rehellinen. (2012)

Suomea pidetään usein kansainvälisissä vertailuissa hyvin koulutettuna, uudistumiskykyisenä yhteiskuntaa. Meillä onkin hyvä perusrakenne. (2010)

Olemme olleet varsin aktiivisia ja pyrimme toimimaan samoin tulevaisuudessakin. (2010)

Nemad-pahad on Haloneni tekstides näiteks inimesed ja riigid, kes ei pea lepingutest kinni. Veel on nendeks Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kuuluvad riigid, kes ei jõua kokkuleppele kliimamuutuste ohjeldamises ning riigid, kellel on siseriiklikud rahutused ja kelle pärast on ka maailmas rahu häiritud.

Lissabonin sopimus tai mikään muukaan kansainvälinen sitoumus ei sinänsä auta, jos hallituksilta tai jäsenmaiden kansalaisilta itseltään puuttuu tarvittava tahto toimia. (2011)

Oli pettymys, ettei Kööpenhaminan taannoisessa YK:n huippukokouksessa vielä päästy yhteisymmärrykseen keinoista ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. (2010)

Rauha on kehityksen perusta. Suomi on mukana kantamassa vastuuta kansainvälisessä kriisinhallinnassa. Tämä työ on entistä vaativampaa, koska nykyajan kriisit ovat moniulotteisia ja liittyvät usein valtioiden sisäisiin ristiriitoihin. Afganistan on tästä esimerkki. (2010)

3.2.5. Kollektiivse identiteedi väljendus

Kollektiivset identiteeti väljendatakse *meie*-vormi kaudu, kus ühendatud on nii rahvas, valitsejad kui ka riik. Otsustajad esitavad end rahva nimel tegutsejatena ja toovad end seeläbi rahvale lähemale. (Kukk 2000: 135)

Ainult meie ise saame otsustada, kuidas me edasi läheme. (2009)

Me ei pea end riigina ja rahvana lõppeval aastal kaotajatena tundma. (2010)

Edessämme ovat haasteelliset ajat, mutta yhdessä ja yhteistyössä selviämme. (2009)

Me tiedämme, että kasvaneiden mahdollisuuksien kääntöpuolena on ollut ongelmia, joita olemme joutuneet ja joudumme yhdessä ja erikseen ratkomaan. (2012)

3.3. T. Haloneni ja T. H. Ilvese kõnede erinevad jooned

Alapeatükis antakse ülevaade peamistest ideoloogiat vormivate struktuurielementide erinevustest Ilvese ja Haloneni kõnedes. Erinevused kajastuvad teemade valikus, struktuuris ja retoorilistes võtetes, mis pärinevad van Dijki (1996) poliitilise diskursuse käsitlesest. Lisatud on *mina*-vorm, kõnede pikkus ja isikupärased võtted, kuna nendes kategooriates olevad erinevused tõusid tekstides tugevalt esile ja nendes saab leida ideoloogia väljendumist.

3.3.1. Teemad

Ilvese kõnedes on suur osatähtsus temaatikal, mis puudutab **ligimeste hoidmist**. Tema kõned lõppevad vastava teemaga ja on esindatud mitme lõiguna. Ligimeste hoidmise teemat on oluline esile tuua, kuna see moodustab ligi veerandi kõne üldmahust. Kuna president Ilves on sotsiaaldemokraat, siis rõhutab ta rahva ühtsust ja hoidmist.

Toetame koos minnes üksteist. Jätkugu meil kaasteeliste armastust, mõistmist ja hoolimist. (2011)

Armastame neid inimesi, kes meile tähtsad ja kallid. Hoiame üksteist! (2012)

Halonen on samuti sotsiaaldemokraat, kes hindab heaolu, võrdsust, õiglust ja koostööd nagu sotsiaaldemokraatlikule ideoloogiale on omane. Tugevalt ja rohkelt tulevad esile tema kõnedes sõnad **heaolu** ja **koostöö**. Ilvese kõnedes viimast sõna ei esine ühelgi korral ja *heaolu* on mainitud vaid üks kord: *me tunneme oma majanduse ja heaolu suure kukkumise lõppu ja uue kosumise algust* (2011). Soome on heaoluriik ja tegev mitmetes liitudes, seega kajastab nende sõnade rõhutamine selle riigi poliitikat. Halonen toob 2012. aasta kõnes välja tuleviku heaolu kolm komponenti, milleks on majanduskasv, sotsiaalsele õiglusele ja looduse hoidmine. Need heaolu printsiibid on läbivaks teemaks Haloneni kõnedes.

Tämän päivän maailmassa oppiminen yhteistyöhön on kaikkein tärkeintä. (2008)

Toimikaamme myös tehokkaasti kansainvälisessä yhteistyössä niin Euroopassa kuin maailman laajuisestikin. (2011)

Tavoitteena on oltava koko väestön hyvinvointi. (2009)

Rakentamalla pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa perustamme vahvan pohjan jokaisen ihmisen omalle mahdollisuudelle pitää huolta itsestään ja perheestään. (2012)

Halonen kajastab oma kõnedes veel palju **keskkonnateemat** ja eriti Läänemere eest hoolitsemist, mille ta on võtnud isiklikuks südameasjaks ja korraldanud mitmeid Läänemere riikide ühiseid konverentse. Tema sõnul on aktiivne tegevus andnud positiivseid tulemusi.

Viime vuonna ilmastonmuutoksen hillintä nousi lopultakin maailmanlaajoiseksi ykköstavoitteeksi. (2008)

Puolassa joulukuussa pidetty Yhdistyneiden kansakuntien ilmastokokousosoitti, että maailman maat ovat tosissaan lähteneet torjumaan ilmastonmuutosta talouskriisistä huolimatta. (2009)

Omasta puolestani olen halunnut kutsua ja rohkaista Itämeren kansoja tähän yhteistyöhön. (2008)

Haloneni kõnedes tõusevad silmapaistvalt esile veel kaks teemat, milleks on oma maa **turvalisus** ja **kestev areng**. Ilves puudutab turvalisust oma kõnedes vaid üks kord: *kindel riik on ühtaegu avatud ja turvaline* (2008). Sellega ta kirjeldab turvalisust mistahes riigi tunnusena. Soomlased kiidavad oma riigi turvalisust. 2010. aastal võeti osa mitmest rahuturvamisoperatsioonist. Soome osaleb mitmetel ülemaailmsel sõjamilitsioonidel. Halonen räägib desarmeerimisest ning kuidas soomlased tahavad, et riik püsiks sõjaliselt liitumatuna. Riigi julgeolek sõltub suuresti suhetest naabermaadega, mis on aktiivse tegevuse tulemusena väga head.

Äskettäin julkaistun tutkimuksen mukaan suuri enemmistö suomalaisista haluaa, että Suomi pysyy sotilaallisesti liittoutumattomana. (2011)

Suomalaiset toimivat tänäkin vuonna vaativissa kansainvälisissä sotilas- ja siviilikriisinhallintatehtävissä eri puolilla maailmaa. (2008)

Suomi on ottanut viime vuoden aikana osaa lukuisiin rauhanturvaoperaatioihin. (2011)

Kestva arengu mõistega seostab Halonen inimese ja looduse heaolu tagamist, kestvale arengule tuleks rahva tulevik ehitada ja see peaks võitlema sotsiaalsete probleemidega. Taaskord ilmneb naise rolli tähtsus Soome puhul nagu seda sai käsitletud sotsiaalse teema all. Näitena on toodud sama lause, aga naise rolli on analüüsitud teisest vaatenurgast. Halonen väljendab rahulolu asjaolu üle, et naise roll on saanud ülemaailmset tähelepanu seoses kestva arengu tagamisega.

Kestävä kehitys merkitsee ihmisen ja luonnon hyvinvoinnin takaamista. (2010)

Kokouksessa Suomi sai kansainvälistä tunnustusta siitä, että olemme edistäneet naisten mukaan saamista kestäväan kehitykseen erityisesti kehitysmaissa. (2010)

Kansakunnan tulevaisuus tulee rakentaa kestävälle kehitykselle. (2010)

Olen iloinen siitä, että naisten rooli on saanut kaikkialla kasvavaa huomiota, oli sitten kyse konfliktien ratkaisusta tai kestävan kehityksen aikaansaamisesta. (2011)

Teemade erisusena võib veel rõhutada Soome ja Eesti laiemat orienteeritust maailmas. Mõlemad riigid on Euroopa Liidu liikmed ja presidendid väärtustavad neid hüvesid, mida liit pakub. Ent kui Ilves rõhubki peamiselt just Euroopa Liidu liikmesusele ja orienteeritusele Euroopa suunas, siis Halonen mainib mitmes kõnes Venemaad, häid suhteid idanaabriga ning et see on riigile väga oluline. Soome impordib ligi 70% kogu tarbitavast energiast ja ligi 50% katab Venemaa (Sutela 2006). Seega energiapoliitika sõltub suuresti Venemaast. Ilves ei maini ühtegi korda oma kõnedes Venemaad.

Suhteemme Venäjään ovat monipuolistuneet ja syventyneet. (2012)

Yhdysvallat ja Venäjä ovat edistyneet strategisten ydinaseidensa vähentämisneuvotteluissa ja saavat toivon mukaan uuden START-sopimuksen valmiiksi lähiaikoina. (2010)

Suomen yli kuusisataavuotinen valtioyhteys Ruotsiin katkesi. Suomesta tuli suuriruhtinaskuntana osa Venäjän keisarikuntaa. Porvoon valtiopäivillä Aleksanteri I totesi, että Suomi korotetaan kansakunnaksi kansakuntien joukkoon. (2009)

3.3.2. *Mina-vorm*

Mina-vormi kasutades paneb kõneleja end isikliku vastutaja rolli (Fairclough 2000). Ilvese ja Haloneni kõnesid kõrvutades tuleb välja suur erinevus. Ilves kasutab *mina*-vormi oma kõnedes 20 korral, Halonen aga üle kahe korra rohkem – 55 korral. 1000 sõna kohta esineb Ilvese kõnedes *mina*-vormi 6,4 korda, Halonenil aga 11 korda. Seega võtab Halonen suurema vastutuse oma sõnade eest. Ilves kasutab enim *mina tahan* ja *mina loodan* konstruktsiooni.

Oleme tihtipeale oma poliitikutest otsustajatega rahulolematud ja kurjad. Mina tahan neid täna kiita. (2010)

Ma tahan teid kõiki – mu kallid kaasmaalased – aasta viimasel minutil südamest tänada selle eest, et olete tagasilöökide ja loobumiste kiuste hoidnud tegusat meelt ja usku homsesse. (2010)

Loodan, et meie ühised rõõmud ja kordaminekud kaaluvad kokkuvõttes muredest rohkem. (2011)

Loodan, et kasutame seda kui võimalust muutuda ka ise seesmiselt kultuursemaks ja euroopalikumaks. (2011)

Halonen kasutab kõige sagedamalt fraase *mina olen*, *mina loodan* ja *mina tahan*, seega *mina*-väljendused suuresti kattuvad Ilvese omadega.

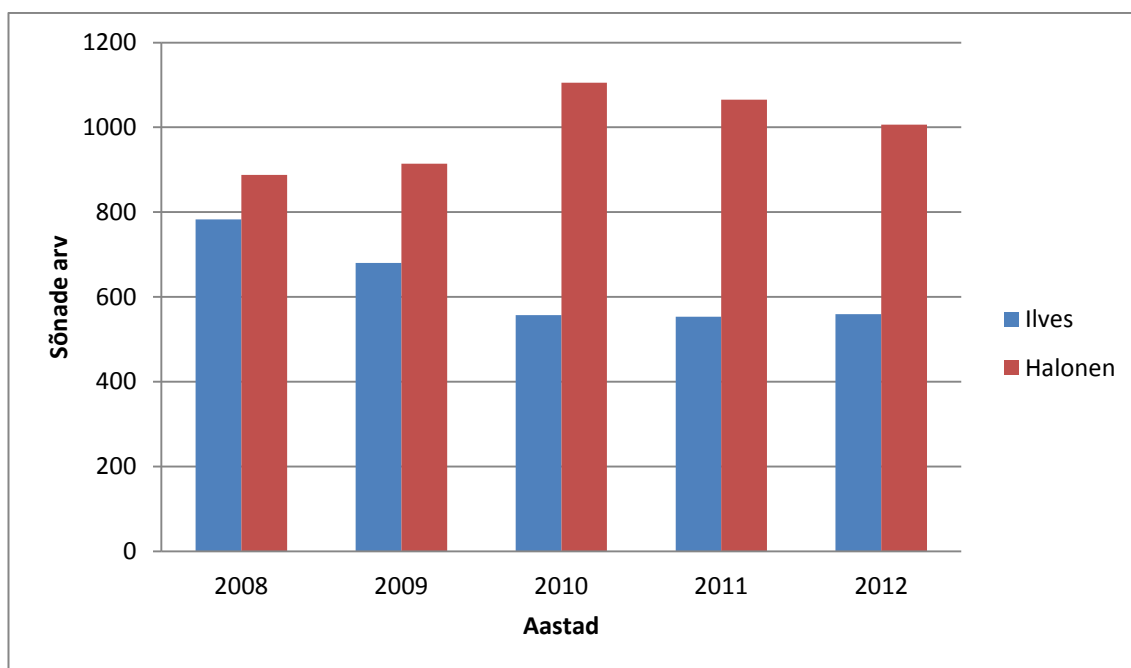
Olen kuluneen kahdentoista vuoden aikana kantanut toistuvasti huolta perinteisen yhteisvastuun eli solidaarisuuden murenemisesta. (2012)

Toivon, että edessä oleva presidentinvaali ja syksyn kunnallisvaalit saavat ihmiset jälleen osallistumaan ja äänestämään. (2012)

Haluan kiittää veteraaneja, sodanjälkeistä rakentajapolvea ja myös oman aikamme arjen sankareita saamastamme perinnöstä. (2008)

3.3.3. Kõnede pikkus

Kõnede pikkus on tegur, mis mõjutab kõiki teisi poliitilise diskursuse strateegiaid. Teksti pikkused on Ilvese ja Haloneni kõnede puhul väga erinevad. Ilvese kõned on tunduvalt lühemad kui Haloneni omad. Joonisel on võrreldud sõnade arvu Ilvese ja Haloneni 2008.–2012. aasta kõnedes.

Joonis. Ilvese ja Haloneni kõnede sõnade arvu võrdlus

Jooniselt on näha, et 2008. aasta Ilvese kõnes on 783 sõna ja Haloneni kõnes 888 sõna. 2009. aasta Ilvese kõnes on 680 sõna, Haloneni kõnes aga 914 sõna. 2010. aasta Ilvese kõnes on 557 sõna ja Haloneni omas 1105 sõna. 2011. aasta Ilvese kõnes on 553 sõna, Haloneni kõnes 1065 sõna ning 2012. aasta kõnedes vastavalt 559 ja 1006 sõna. Kui liita viie aasta tekstide sõnade arv kokku, siis Ilvese tekstide sõnade arv on 3132 ja Halonenil 4978. Kokku liidetud sõnade arvu on vaja suhtarvude arvutamiseks. Andmetest nähtub, et viimasel kolmel aastal on Haloneni uusaastakõned olnud pea kaks korda pikemad kui Ilvese kõned.

3.3.4. Struktuur

Ilvese ja Haloneni uusaastakõnede struktuur näib esialgu sarnane – kõigepealt pöördutakse rahva poole, seejärel räägivad presidendid mineviku ja tuleviku sündmustest, eesmärkidest, tendentsidest ja lõpuks soovivad head uut aastat – kuid erinevus tuleb välja nüanssides, mis puudutavad pöördumisi ja kõne lõpetamist.

Ilvese kõnedes on palju rohkem pöördumisi kui Haloneni kõnedes. Ilvese kõnedes on pöördumisi 16, seega ühes kõnes on umbes 3 pöördumist. Ilvese peamine pöördumine on *hea Eesti rahvas*, mida esineb 7 korral ehk ligi poolel. Veel on variantideks *armas Eesti rahvas kodus ja kaugel* (2008), *kallid kaasmaalased* (2008), *armas rahvas* (2009), *head kaaskodanikud* (2010), *head sõbrad* (2010). Haloneni kõnedes on pöördumisi vaid 7 ja eelkõige kõne esimene sõna. Halonen pöördub peamiselt sõnaga *kansalaiset* ja ühe korra ka fraasiga *kansalaiset, hyvät suomalaiset* (2012).

Ilves suunab oma kõnede viimased sõnad ühe võimalusena Eestile kui riigile, nt *head uut aastat, kallis Eesti* (2010). Teise variandina suunab ta uusaastaõnnitlused nii riigile kui ka rahvale üheaegselt, nt *head uut aastat* (2011). Kolm kõnet lõpetab ta sõnadega *elagu Eesti* (2008; 2011; 2012).

Halonen lõpetab kõik kõned täpselt ühtemoodi, suunates uusaastaõnnitlused Soome riigi rahvale. Lausetes vahetub vaid aastaarv.

Toivotan kaikille hyvää alkavaa vuotta 2012. (2012)

3.3.5. Retoorilised võtted

Erinevalt süntaktilistest ja semantilistest struktuuridest, ei ole retoorilised võtted nagu kordused tekstis kohustuslikud. Neil on pigem strateegiline funktsioon. Mitmed retoorilised võtted võib taandada kolme tähistuse alla: retoorilised kordused, lisandused ja asendused. (Kukk 2000: 135) Siinses töös analüüsitakse ainult kordusi, kuna teiste elementide kohta leidis tekstis vaid üksikuid näiteid ja näiteks asenduse alla kuuluvat irooniat ei saa adekvaatselt hinnata, kui pole pikaajalist kokkupuudet konkreetse kultuuriruumiga. Samuti ei uurita asenduste alla kuuluvaid metafoore, kuna neid on juba Ilvese kõnedes uuritud (vt Alev 2013).

Retoorilised kordused võivad avalduda foneetiliselt (nt algiim valimisloosungis *Ausalt ja arukalt!*), paralleelsete lausevormide või semantiliste kordustena (Kukk 2000: 135). Korduse eesmärk on kinnistada ja rõhutada mõtet. Korduste poolest on Haloneni ja Ilvese kõned erinevad. Haloneni kõnedest leiab vaid ühe näite: *paljon, paljon työtä on vielä tehtävää* (2010). Haloneni laused on pikad täislaused ja ka semantilisi korduseid ei esine. Iga uus lause on uue eesmärgiga või uue funktsiooniga.

Ilvese kõnedes on kordusi rohkelt. Näiteks võib leida semantilist kordust, kus majanduskasvu väljendatakse läbi mitme lause.

Algavaks aastaks oodatav viie- või kuueprotsendiline majanduskasv tähendab, et Eesti enam ei kihuta. Aga ta liigub siiski tempokalt edasi. Kiiremini kui Euroopa keskmiselt. Eestil läheb hästi. (2008)

Enamus korduseid on paralleelsed sõna- või lausevormid. Korratakse sama sõna ühes või mitmes lauses. Ilves tahab kordustega kinnistada oma mõtteid.

Kui pikk on org ja kui kaugel tõus – ma ei tea. Me keegi ei tea. (2009)

Otseteed õnneni viivad sageli sohu. Kui otseteed õnneni pole kuskilt võtta üksikisikul ega perekonnal, on neid samavõrra vähe ka valitsusel ja riigil. (2010)

Ometi on just selliste ja ainult selliste otsingute tulemusena jõudnud inimkond – sealhulgas ka Eesti – oma tänase eduni. (2011)

Ära kunagi, mitte kunagi, istu rooli purjuspäi. (2012)

3.3.6. Isikupärased võtted

Mõlema presidendi juures võib välja tuua neile isikupärased võtted, mida nad läbivalt oma kõnedes kasutavad. Korduvad võtted kujundavad presidentide omapärase stiili, mis on samuti üheks ideoloogiliseks struktuurielemendiks.

Ilvesele omane võtte uusaastakõnedes on tsiteerimine või teiste inimeste loomingu kasutamine. Näiteks on ta 2008. aasta kõnes tsiteerinud Eesti tuntud kirjanikku Jaan Krossi ja 2009. aasta kõnes kasutanud luuletaja Artur Alliksaare loomingut.

Nagu ütles kord üksmees, kes hoidis Eestit südames ja mõtetes, Jaan Kross: „Kui palju on Euroopa rahvaste seas üha veel rahvaid rahuldamatute või isegi täiesti väljavaateta omariikluse pretensioonidega? Rahvaid, kes on võibolla oma edu, harva ajaloo poolt pakutava omariikluse šansi maha maganud või kes üha elavad selle suure šansi ootel.”(2008)

Ehk on siin meile toeks luuletaja Artur Alliksaare kunagine tõdemus: ei ole mõttetult elatud aegu/mõte ei pruugigi selguda praegu. (2009)

Ilves on viidanud piiblitekstile, mis on heaks näiteks intertekstuaalsusest. 2012. aasta kõnes innustab president rahvast tegudele, kuna Eesti elu paremaks muutmine algab üksikisiku tasandilt. Sellest lõigust võib ära tunda kümne käsu konstruktsiooni, mida kõne autor on kasutanud.

Ära tee kunagi teistele kurja. Ära kunagi, mitte kunagi, istu rooli purjuspäi. See, kes valenime all või nimetult laimab, on lihtsalt lurjus. Vihkamine ja kadedus teevad haiget Eestile, sest oleme nüüd kõik vabad valima elu seal, kus vihkamist pole. Usaldus volitab töötama rahva heaks, mitte enda heaks. (2012)

Haloneni eripära ilmneb kõne lõpuosas, kus ta tänab rahvast toetuse ja kaasarääkimise eest enda ja oma abikaasa poolt.

Haluan lopuksi omasta ja puolisoni puolesta kiittää niistä yhteydenotoista ja kannustuksesta, joita olemme saaneet. Kiinnostuksenne yhteisten asioiden hoitoon on ollut tärkeää. (2011)

Abikaasa mainimine võib viidata headele peresuhetele ja kindlatele kooseluvormidele, mida Soome ühiskond hindab. Näiteks 2011. aastal oli Soomes abielude arv 1000 inimese kohta 5,3. Eestis oli vastav näit ainult 4,1. Kui võrrelda Soome näitajad teiste Euroopa riikidega, siis asub meie põhjanaaber edetabeli kõrgematel astmetel. (European 2013)

KOKKUVÕTE

Siinses bakalaureusetöös analüüsiti ideoloogia avaldumist Eesti presidendi Toomas Hendrik Ilvese ja Soome endise presidendi Tarja Haloneni 2008.–2012. aasta uusaastakõnedes. Kriitilise tekstianalüüsi meetodiga uuriti poliitilise diskursuse strateegiaid, milles toetuti van Dijki (1996) uurimusele ning toodi välja sarnasused ja erinevused, mis ideoloogia vormimisel presidentide kõnedes esinesid. Analüüsi tulemusel selgus, et Eesti ja Soome riigipeade kõned on küllaltki erinevad.

Mõlema riigijuhi kõnede tekstides on teemadena esindatud Euroopa ja Euroopa Liit. Majandust kajastatakse peamiselt kriisi valguses, kuna kõned jäävad aega, mil Euroopa oli taastumas 2007. aastal alanud majanduskriisist. Sotsiaalsete teemade üks peamine probleem on töötus. Kõnedes on palju räägitud demokraatiast ja väärtustest. Väärtustest räägib Ilves üksikisiku tasandil, Halonen pigem rahva ja riigi tasemel. Sarnasuseks on veel refleksiivsus, mille puhul mõlemad presidendid räägivad oma kõnedes poliitikast ja valimistest. Presidentide kõnedes nimetatud tegevused on suunatud tulevikku ning esineb *meie-head* ja *nemad-pahad* vastandus. *Meie* pronoomeni all mõeldakse kas riiki, rahvast või ühiskonda, Haloneni puhul lisandub veel *meie* kui Tarja Halonen ja tema abikaasa või siis *meie* kui Tarja Halonen ja endine peaminister Matti Vanhanen. *Nemad* on Ilvese tekstides isikud, kes kuritarvitavad oma tööpositsiooni, eksitavad rahvast ja keskenduvad omakasule. Haloneni tekstides on *nendeks* riigid, kes ei pea lepingutest kinni, kes ei suuda kliimamuutuste ohjeldamises kokkuleppele jõuda ning riigid, kelle pärast on ülemaailmne rahu häiritud. Ühine omadus on veel kollektiivsuse väljendus *meie-vormi* kaudu, kus ühendatud on nii rahvas, valitsejad kui ka riik.

Kui teemades esines sarnasusi, siis ilmnes seal ka erinevusi. Ilvese jaoks on oluline ligimese hoidmine, millega on kaetud pea veerand tema kõnest. Halonen rõhutab heaolu, koostöö, turvalisuse ja kestva arengu olulisust. Need sõnad esinevad kõnedes märkimisväärselt palju. Halonen räägib palju keskkonnast ja eriti oluline on Läänemere riikide koostöö mere puhtuse nimel. Erinevus ilmneb ka riikide üldise orienteerituse

tasemel majandussuhetes. Ilves loodab rohkem Euroopale, Halonen aga kiidab koostööd ka Venemaaga, keda Ilves ei maini ühtegi korda. Halonen kasutab kaks korda rohkem *mina*-vormi ja paneb end seega enam isikliku vastutaja rolli. Kõiki erisusi mõjutab kindlasti kõnede pikkus. Haloneni viimase kolme aasta kõned olid pea kaks korda pikemad kui Ilvese omad.

Kuigi presidentide uusaastakõnede struktuur on sarnane, leiab erinevusi kõne lõpetamises ja pöördumistes. Rahva poole pöördumisi esineb Ilvese tekstides poole rohkem. Ilves lõpetab oma kõned, suunates uusaastaõnnesoovid kas riigile või riigile ja rahvale ühendatult. Halonen lõpetab aga alati täpselt ühtemoodi sõnastusega, suunates õnnitlused rahvale. Sealjuures muutub vaid aastaarv. Poliitilisele tekstile omastest retoorilistest võtetest on analüüsitud korduseid. Ilves kasutab rohkelt nii semantilisi kui ka sõnalisi korduseid, kuid Haloneni kõnedes esineb vaid üks sõnaline kordus.

Kõnede tekstides avaldusid riigijuhtide isikupärased võtted. Ilvesele omane võte uusaastakõnedes on tsiteerimine või teiste inimeste loomingu kasutamine. Näiteks on ta tsiteerinud Jaan Krossi ja kasutanud Artur Alliksaare luulet. Kuna tänapäeval on tekstiliigid põimunud, siis leidis ka Ilvese tekstis viide näiteks piiblitekstile. Haloneni eripära seisneb kõne lõpetamises, kus ta tänab rahvast kaasaraäkimise ja toetuse eest enda ja tema abikaasa poolt.

Siinset bakalaureusetööd saab edasi arendada mitmel viisil. Poliitilises tekstis võiks veel vaadata nt umbisikulist tegumoodi, mille puhul negatiivsed sündmused toimuvad justkui iseeneslikult. Veel võib vaadata omadussõnade põhjal, kuivõrd emotsionaalsed on presidentide kõned. Kui uurida samal ajal ühiskonnas toimunud sündmusi ja perioodi lähemalt, saab põhjendada ja tõlgendada presidentide valikuid ning saab vaadata, kui palju on presidendid kajastanud aastat kokkuvõtvas kõnes aastasündmusi ning mida on peetud oluliseks kajastada. Veel üheks võimaluseks on kaasata analüüsi kõnede esitamise videod, mille põhjal saaks analüüsida miimikat, žeste ja ka ruumi, kus kõnesid peetakse.

KIRJANDUS

Aava, Katrin 2003. Veenmiskunst. Tallinn: Avita.

Alev, Rauno 2013. Metafoorid Andrus Ansipi ja Toomas Hendrik Ilvese vabariigi aastapäeva kõnedes. Bakalaureusetöö. Käsikiri Tartu Ülikooli eesti keele osakonnas.

Eesti Vabariigi President; <http://president.ee/et/ametitegevus/koned/index.html>.
Vaadatud 02.05.2014.

European 2013 = European social statistics 2013. Chief Ed. Mariana Kotzeva.
Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Fairclough, Norman 1989. Language and Power. London: Longman.

Fairclough, Norman 1995. Critical Discourse Analysis. The critical study of language.
London: Longman.

Fairclough, N; Wodak, R. 1997. Critical Discourse Analysis. – Discourse as Social Interaction. Discourse Studies: a Multidisciplinary Introduction. Volume 2. Ed. T. A. Van Dijk. London: Sage, 258–284.

Fairclough, Norman 2000. New Labour, New Language? London: Routledge.

Fairclough, Norman 2001. Language and Power. Second edition. Longman.

Foucault, Michel 1972. The Archaeology of Knowledge. Tõlk. A. M. Sheridan Smith.
New York: Pantheon Books.

Hallyday, M. A. K. 1994. An Introduction to Functional Grammar. Second edition.
London: Arnold.

Hennoste, Tiit 2010. Kohandujate keel. – Sirp. 19.08., nr 30.

Kasik, Reet 2002. Lingvistiline tekstianalüüs. – Teoreetiline keeleteadus Eestis. Tartu Ülikooli üldkeeleteaduse õppetooli toimetised 4. Tartu Ülikooli Kirjastus, 74–88.

Kasik, Reet 2007. Sissejuhatus tekstiõpetusse. Tartu Ülikooli Kirjastus.

Kasik, Reet 2008. Meediateksti analüüs: selle eesmärgid ja meetoodika. – Tekstid ja taustad V. Toim. Reet Kasik. Tartu Ülikooli Kirjastus, 10–41.

Kukk, Inga 2000. Poliitilise teksti tunnused ja analüüsivõimalused. – Eesti keele allkeeled. Tartu Ülikooli eesti keele õppetooli toimetised 16. Tartu, 128–137.

Mills, Sara 1997. Discourse. London: Routledge.

Naiste ja meeste võrdõiguslikkus; <http://gender.sm.ee/index.php?097943387>.
Vaadatud 14.05.2014.

Soome Vabariigi President;
<http://www.presidentti.fi/halonen/Public/default2a05.html>. Vaadatud 02.01.2014.

Sutela, Pekka 2006. Soome energiapoliitika Venemaa mõõde. – Diplomaatia 28.

Tuulik, Maria 2010. Presidentide Lennart Meri ning Arnold Rüütli uusaastakõnede tähistus- ja interpersonaalse funktsiooni analüüs. Magistritöö. Käsikiri Tartu Ülikooli eesti keele osakonnas.

van Dijk, Teun A. 1995. Discourse semantics and ideology. – Discourse & Society 4 (2), 243–289.

van Dijk, Teun A. 1996. What is political discourse analysis? - Belgian Journal of Linguistics 11, 11–52.

van Dijk, Teun A. 2001. Critical Discourse Analysis. – Handbook of Discourse Analysis. Oxford: Blackwell, 352–371.

van Dijk, Teun A. 2005. Ideoloogia. Multidistsiplinaarne käsitus. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

IDEOLOGY IN THE NEW YEAR SPEECHES OF PRESIDENT T. H. ILVES AND T. HALONEN. SUMMARY

In this bachelor's thesis the ideology in New Year speeches from 2008 to 2012 by the Estonian President Toomas Hendrik Ilves and the former President of Finland Tarja Halonen were analysed. With the method of critical textual analysis the political discourse features were analysed; how the expression of ideology in the texts of Presidents' speeches bore resemblance or differed from one another, what personalized techniques the Presidents used.

In the chapters of theory the textual analysis method and critical discourse analysis are introduced. In addition, an overview of political discourse by van Dijk is given, the nature and expression of the ideology in politicians' speeches is made explicit, the latter of which is based on Norman Fairclough's book *New Labour, New Language?* In the practical part the speeches of Ilves and Halonen are analysed on the basis of the theory. The analysis revealed that the texts of the Presidents' speeches varied considerably.

However, similarities occurred in the choice of topics. Both Presidents talk about Europe and the European Union, economy, social issues, democracy and values. The texts are reflexive, future orientated and have *our-good/their-bad* actions opposition. A common feature is the expression of collectivity through the form *our*, which connects the people, the rulers as well as the state.

Besides similarities, differences also emerged in the topics. In the texts of President Ilves each year almost one quarter is covered with the theme of maintaining human closeness. Halonen emphasizes the importance of prosperity, cooperation, security and aspects of sustainable development. Halonen speaks a lot about the environment, particularly about the need to keep the Baltic Sea clean and the cooperation of the countries in the vicinity. The cooperation with Europe is important to both, but Halonen mentions also the cooperation with Russia. The speeches of Halonen in the last three

years are a half longer and she uses half as much first-person form, which puts her in a more personally responsible role. In addition, differences appeared in the structure. Ilves uses addressing to the people a half more and the New Year greetings at the end of the text are directed either to the people or to the people and the state combined. Halonen`s speeches always end with the same wording. Greetings are addressed to the people and only the year changes. In consideration of rhetorical techniques, repetitions were analysed. In Halonen`s texts there is only one occurrence of verbal repetition, whereas in the texts of Ilves examples of both verbal and semantic repetition can be found.

A personalized technique of Ilves is quoting, either using other people's works or referring to another text. A peculiarity of Halonen is to thank the people on the behalf of both her and her husband at the end of every speech.

LISAD

Lisa 1. Toomas Hendrik Ilvese 2008.–2012. aasta uusaastakõned

2008. aasta kõne

Armas Eesti rahvas kodus ja kaugel!

Siin, Eesti Panga saalis, astus 24. veebruaril 1918 ametisse Eesti Vabariigi esimene valitsus. Me oleme, järelikult, oma riiki ehitanud pea 90 aastat. Ja kui ehitamine võimalik ei olnud, siis oleme teda hoidnud. Südames ja mõtetes.

Nagu ütles kord üks mees, kes hoidis Eestit oma südames ja mõtetes, Jaan Kross:

“Kui palju on Euroopa rahvaste seas üha veel rahvaid rahuldamatute või isegi täiesti väljavaateta omariikluse pretensioonidega? Rahvaid, kes on võibolla oma edu, harva ajaloo poolt pakutava omariikluse šansi maha maganud või kes üha elavad selle suure šansi ootel.”*

Meie oleme õnnelik rahvas. Me saame oma riigis, oma kultuuris ja iseendas täna jälle kindlamad olla kui kunagi varem. Kindel ja õigusel püsiv riik vaatab oma kodanikele otsa. Kindel riik on ühtaegu avatud ja turvaline.

Lõppenud aasta oli usalduse aasta. Nii usalduse proovimise kui usalduse tugevnemise aasta.

Me oleme saanud targemaks. Me teame täna, et korda ja stabiilsust saame Eesti riigis tagada ainult koos demokraatia, sõna- ja arvamusevabadusega. Me teame täna, et meid ei jäeta üksi, nii nagu meie seisame oma liitlaste ja sõprade kõrval.

Me oleme usaldanud ja meid on usaldatud. Liikudes Euroopas, oma vaimses päriselus, ei pea me enam piiridel dokumenti näidates tõendama, et see on meie kodu.

Kallid kaasmaalased!

Siin, Eesti Panga seinte vahel, on paslik kõnelda eestlase töökusest ja ettevõtlikkusest, mis lisab kindlustunnet Eesti majanduse tulevikuväljavaate osas.

Vaba turumajandus kätkeb endas arengut ja muutumisi. Nii ongi üleminekumajandusele omane väga kiire kasv tänaseks asendunud stabiilse tõusuga. Võtkem see teadmiseks ja arvestamiseks.

Aga ärme omista mõõdukamale kasvutempole tegelikust suuremaid ega valesid omadusi. Ärme usu neid, kes täna kriisi ja krahhi kuulutavad. Nad liialdavad ja eksivad, eksitavad ja hirmutavad. Neil pole õigus.

Edaspidi kasvab Eesti majandus tasakaalukamalt. Siin pole midagi üllatavat. Seda tingib majanduse seaduspärasus, aga ka majanduse olukord kogu maailmas.

Algavaks aastaks oodatav viie- või kuueprotsendiline majanduskasv tähendab, et Eesti enam ei kihuta. Aga ta liigub siiski tempokalt edasi. Kiiremini kui Euroopa keskmiselt. Eestil läheb hästi.

Niisama tasakaalukalt võiksime hinnata ka teisi Eesti majandusega seotud tõsiasju.

Esmane ja peamine: Eesti krooni kurss püsib. See otsus sai tehtud juba 15 aastat tagasi, kui Eesti valis oma rahasüsteemi. Devalveerimise kuulutamine on asjatundmatu, see on valemäng. Liiga selgelt kõlab hädakuulutajate juttudest omakasu noot.

Sellela tahetakse tekitada usaldamatust oma riigi tuleviku suhtes. Täpselt nii, nagu paari aprilliöö keskne eesmärk seisnes hirmu ja ebakindluse tekitamises. See ei läinud korda, sest meil jätkus usaldust Eesti riigi vastu. Jagus tasakaalukust tulitekitajatega mitte kaasa minna.

Kroon on täna ja on homme euro rahvuslikus kuues. Oma raha on meid hästi teeninud. Ning teenib hästi edasi ka siis, kui me ta mõne aasta pärast euro kuube rüütame.

Teiseks, inflatsioon on harjumuspäraselt kõrge ja püsib sellisena ka algava aasta esimeses pooles. Hinnatõus on ülemaailmne, kaugeltki mitte ainult Eestile omane nähtus.

Lisame siia oma soovi ja vajaduse maksta töötajatele paremat palka ning eakatele suuremat pensioni. See aga tõstab paratamatult ka hindu.

Jah, inflatsioon tekitab kiusatuse kulutada. Aga mõelgem taas. Nagu me ei küta suvel tuba, et talvel soojem oleks, nii ei vea ka jõuluaegse kõhutäiega jaanini välja.

Igapäevase kulutamise asemel tuleks panna tänane raha tuleviku tulu teenima. Investeerigem omaenda või laste haridusse, oma tervisesse ja elukeskkonda, kaunistagem kodusid.

Kolmandaks: täna on tark mõista, et nagu kõikidest aktsionäridest ei saanud mõned aastad tagasi börsihaisid, ei saanud hiljuti kõigist ka kinnisvaraarendajaid. Aga paljud on rajanud viimastel aastatel uue kodu. Me elame seal ja oleme õnnelikud, ega pea oma kodu kasumit teenivaks kinnisvaraks.

Võtkem siis majanduse praegust olukorda kui uute sihtide seadmise ja järele mõtlemise aega. Meil tuleb panna alus majandusele, mis ei lähtu enam odavast tööjõust, vaid ajupotentsiaalset ja uusima tehnoloogia tulemuslikust kasutamisest. Eesti suudab oma majandust ümber korraldada. Oleme seda oma riiki taastades juba teinud, ja palju keerulisemas olukorras.

Eesti homse majandusedu eeldused on olemas. Eesti lapsed on väga arukad, kinnitavad meile äsjased üleilmsed hariduskvaliteedi uuringud. See on tunnustus meie õpetajatele ja meie kodudes valitsevale hoiakule. Aga homse majandusedu eeldused saavad teostuda üksnes siis, kui arukas mõistus leiab tööelus tänasest tõhusama rakenduse.

Hea Eesti rahvas!

Algaval aastal tähistame väarikalt oma riigi sünni 90 aastat tagasi. Mõelgem, kui palju sündmusi, traagikat ja head tahet; kui palju usaldust ja armastust on olnud meie riigi elus, meie kõigi elus.

Siit ka teile üks siiras palve, armsad kaasmaalased: hinnakem ja tunnustagem üksteist. Hetke pärast – kui õu lööb heledaks ja kõlavaks ilutulestiku paukudest – pidage väike paus. Pöörake oma pilk perekonnale ja kaaslastele. Õelge aitäh oma naisele, oma mehele, oma lastele, isale, emale. Suruge sõbra kätt, ja õelge: sa oled hea mees, sa oled hea naine.

Ja lõpuks, kui aastavahetuse pidu ümber saab, öelge nii, nagu ütles mulle üks näitleja, kui teda õnnitlesin eriti hea rolli eest. Ta vastas: elagu Eesti!

Head uut juubeliaastat Sulle, kallid Eesti.

Head uut ja õnnelikku aastat, armas Eesti rahvas!

Elagu Eesti!

* Jaan Kross, ettekanne „Kaks korda kasutatud võimalus” 5. juunil 2004 Tartus teaduslikul konverentsil. Kogumikust „Eesti lipp 120”, EÜS-i Kirjastus 2007, lk 14 - See more at:

2009. aasta kõne

Armas rahvas

Olles praegu koos sinuga uue aasta lävepakul, kutsun sind viivuks tagasi vaatama sellele teele, mida oleme koos ja eraldi käinud. Ma kutsun sind vaatama, kuhu see tee viib ja millised on teelt välja libisemise ohud.

Ehk on siin meile toeks luuletaja Artur Alliksaare kunagine tõdemus:

ei ole mõttetult elatud aegu/

mõte ei pruugigi selguda praegu.

Lõppeva aasta faktikeel on rõõmustavalt selge – Eestis sündis tänavu rohkem ja suri vähem inimesi kui paaril varasemal aastal. Me liikusime teedel ettevaatlikumalt, me elasime targemalt. Järelikult oli 2008. meie rahvale hea. Sama peame soovima ka uuel aastal.

Me tundsim palju kordi üksteise toetavaid õlgu: koos talgutööd tehes, koos lauldes ja oma sportlaste võitudele kaasa elades.

Koosolemise rõõmu ja kokkusaamise tahet ei mõõda me rahas ega kasvuprotsentides. Seda kas on või ei ole. Meil on. Eesti on seetõttu õnnelik, päris terve ühiskond. See on meie tegelik jõud, millest saame vaid ise loobuda või seda loovutada.

Aga me ei loobu ega loovuta. Meie koosolemise tahet tõestab kogukondlik ja vabatahtlik tegevus, millest on saanud meie elu kindel pärisosa.

Me tähistasime koos oma riigi 90. sünnipäeva ja tänasime nii meie riigi rajajaid ja hoidjaid. Nii nagu nemad ei kõhelnud 90 aastat tagasi, ei kõhkle ka meie, et Eestil jagub jõudu ja tarkust hakkama saada oma igapäevaste, aga ka kõigi homsete probleemidega.

Sest tunnistame endale, et seekord astume uude aastasse pigem kõhklemisi kui uljalt. See, mis meid ees ootab, tekitab paljudes ärevust ja ebakindlust.

Meie majanduse mõõdumärkide järgi võib algav aasta tulla Eestile sel sajandil kõige keerulisem. Me täna alles laskume majanduslanguse oru põhja. Kui pikk on org ja kui kaugel tõus – ma ei tea. Me keegi ei tea.

Meie endi unistuste Eesti – eduka ja edasipüüdliku Eesti – mured on paisanud nii mõnegi meist meeleheitesse ja enesehaletsusse.

Käsi rüppe lastes ning Eesti seest ja kaugemalt süüdlasi otsides me paremat tulevikku ei loo. Aasta 2009 on ju ka innovatsiooniaasta: uute ideede, loova mõtlemise ja teistmoodi tegutsemise aasta. Ainult meie ise saame otsustada, kuidas me edasi läheme.

Me teame, et Eesti uus tõus tuleb, kui oskame endas säilitada meelegendlust ja mitte kahelda peamises: oma riigis ja iseenda oskustes. Algav aasta on kui järjekordne Eesti küpsuseksam. See selgitab, mida me väärt oleme; kui targad ja kui ettenägelikud me oleme; kas meie vaim peab vastu ka raskele ajale.

Jah, me peame vastu. Ärgu olgu kellelgi siin mingit kahtlust.

Mu kallid kaasmaalased.

Uue aasta hakul on ikka olnud heaks kombeks midagi soovida. Me teame, et need soovid saavad tegelikkuseks siis, kui me ise neisse usume ja neile kaasa aitame. Meie homne on meie endi teha. See ei selgu õnnetina valades, see ei kuku iseenesest sülle.

Mul on sel uusaastaõöl riigipea ja kodanikuna igaühele meist kolm soovi.

Esiteks, ärgu majanduslikku laadi raskused kõigutagu meie ühist usku Eesti riigi alustesse – demokraatiasse, seaduste üliluslikkusesse ja vabadusse. Kui see usk meis vankuma lööb, siis koidab oht ka meie iseseisvusele.

Mitte ükski raskus ei õigusta kõrvalteede otsimist ausale valitsemisele, ausale ärile ja kodanikuaususele. Hoopis õigem on vabaneda ülearusest edevusest, ahnusest, võimuihast, kadedusest ja muudest pahedest.

Meil tuleb vabade inimestena seista vastu agressiivse labasuse ja pseudovalikute tulvale. Vastastikuse mahatrampimise ja mürgise tigiduse asemel vajame me algaval aastal üle kõige mõistmist, mõtlemist ja jaluleaitamist.

Teiseks soovin koos kõigi teiega, et valitsus tunnetaks algaval aastal oma vastutust tegutseda otsustusvõimelise meeskonnana, kes ohverdab vajadusel oma erakondlikud huvid Eesti tuleviku nimel. Vaid raskeid otsuseid põhjendades, rahvast usaldades ja ausa jutuga saab loota, et rahvas neid valikuid hindab.

Täna ei ole enam üksteise maha tegemise või kunagistest lubadustest krampliku kinnihoidmise aeg. Täna tuleb igaühel meist oma plaane korrigeerida, unistusi ja lubadusi tulevikku lükata. Valitsus ja riik peavad samamoodi toimima. Parematel aegadel kogutud reservid lasevad Eestil seista majanduse pöörisuultes kindlamalt kui neil, kes ainult kulutasid.

Ja kolmandaks: vaata enda ümber – ja näe oma peret, oma kaaslasi, sõpru; kõiki neid, kellega Sa praegu koos oled. Ja kinnitage koos minuga teineteisele, üksteisele: me saame hakkama, me tuleme toime. Täpselt nii, nagu oleme alati hakkama saanud.

Jätkugu meil tugevat tervist, armastust oma lähedaste vastu ja täitugu uuel aastal kõigi suurimad südamesoovid. Siis saab ka keerulisest ajast kunagi vaid peatükk me ühise Eesti ajalooraamatus.

Head uut aastat sulle, kallid Eesti.

2010. aasta kõne

Hea Eesti rahvas.

Kui vaatame just praegu tumedasse öötaevasse, siis võime seal aimata ka vaks-haaval pikemaks muutuvaid päevi. Tumetus on hajumas.

Me oleme jätmas selja taha keerulist aastat, täis nõutust ja isegi tuska. Nii palju ja nii kiiresti juhtus, nii Eesti kui kogu maailma muustrites.

Kuid see oli ka äratundmise ja õppimise aasta. Me nägime, et isiklikku edu ei mõõda laenujäägi maht. Me kogesime, et riigi edukust ei näita koht majanduskasvu tempo edetabelis. Me tõdesime, et muutuvates oludes võib sisemajanduse kogutoodangu suurus maalida petliku pildi.

Ühiskonna areng ei ole spordi- ega lauluvõistlus. Meie edu mõõdupuuks on inimeste rahulolu ja usk tulevikku. See rahulolu väljendub mitmel moel: hingerahus ja kindlustundes; soovis siduda omaenda ja oma laste tulevik Eestiga. See rahulolu väljendub meie riigi tõsiseltvõetavuses ja usaldusväarsuses. Üldises teadmises, et Eesti on elamiseks üks ütle mata meeldiv ja kütkestav paik.

See siht, see mõõdupuu, võiks seista me kõigi silme ees. Nii püsib pea külmana, kui majandus ehk juba algaval aastal taas tõusule pöörab.

Head kaaskodanikud.

Meie kohta ei räägi tõde mitte kriisi sügavus, vaid see, kuidas me kriisis käitume. Otseteed õnneni viivad sageli sohu. Kindla jalgealuse leiame enamasti hoopis käänulisel rajal. Kui otseteed õnneni pole kuskilt võtta üksikisikul ega perekonnal, on neid samavõrra vähe ka valitsusel ja riigil. Oleme tihti peale oma poliitikutest otsustajatega rahulolematud ja kurjad. Mina tahan neid täna kiita.

Lihtne ja ahvatlev olnuks raskuste saabudes öelda, et viga on mängureeglites. Et viga on demokraatlikus riigikorralduses, mis on meid varsti 20 järjestikust aastat truult teeninud. Majandusraskustest üle saamiseks pole ükski poliitiline jõud teinud ettepanekut loobuda liberaalsest turumajandusest või piirata kodanikuõigusi.

Möödunud sajandi kolmekümnendatel aastatel tegi Eesti majanduskriisi harjal sellise vea. Täna oleme targemad.

Me oleme ka mõistnud, et nii, nagu me pole hädas ainsad ega üksi, ei tõuse me sellest hädast samuti üksi, vaid ainult koos teistega, üksteise toel.

Põhiseadusliku korra vankumatu säilitamine ja kõigi küsimuste lahendamine läbirääkimiste teel on ainus mõistlik viis raskuste võitmiseks.

Head sõbrad.

Me ei pea riigina ja rahvana end lõppeval aastal kaotajatena tundma. Aga me peame märkama ja tunnistama, et meil on olnud kaotusi. Sada tuhat töötut on Eesti jaoks karm katsumus. Need inimesed vajavad kindlasti abi, riigi ja kohalike omavalitsuste ainitist tähelepanu.

Paljud nendest töökohtadest ei ärka senisel kujul enam kunagi ellu. Kaotatud hea tuleb tagasi tasapisi, uuel kujul. Eesti ettevõtjad ei ole vandunud raskustele alla. Nad on valmis uuendusteks, uueks alguseks.

Ma tahan teid kõiki - mu kallid kaasmaalased - aasta viimasel minutil südamest tänada selle eest, et olete tagasilöökide ja loobumiste kiuste hoidnud tegusat meelt ja usku homsesse. Et te olete julgustanud ja aidanud neid, kellel on raske.

Asjadesse vormitud väärtused tulevad ja lähevad. Neis ei pea nägema midagi enamat kui need on. Olulisem on see, kuidas me oskame kasvatada headust ja meelekindlust. Kuidas me oskame seda igas ligimeses hinnata.

Headust saab õppida igas vanuses. Seda saab väljendada igas ametis. Me kõik siin väikesel maal oleme üksteisele tähtsad ja tarvilikud. Ärme seda meelest lase.

Headus saab alguse lugupidamisest enda vastu, oma kodu, oma küla, oma rahva vastu. Seega, kallid sõbrad - soovigem üksteisele soojalt head uut aastat. See pole pelk sõnakõlks, kui me tõesti nii ka usume ja mõtleme.

Vaadake oma pereliikmeid, lähedasi, sõpru. Lepime just nüüd kokku, mis on need asjad, mida algaval aastal esimesena üheskoos ette võtame ja ära teeme. Vaatame küünlaleegi valgust ja sära oma lähedaste silmades. Ja näeme saabuvat valgust mustavas taevalaotuses.

Head uut aastat, kallid Eesti!

2011. aasta kõne

Hea Eesti rahvas.

Lõppevale aastale täna tagasi vaadates loeme mõttes kokku selle plusse ja miinuseid. Igaüks saab kokku omaenda summa. Loodan, et meie ühised rõõmud ja kordaminekud kaaluvad kokkuvõttes muredest rohkem. Nii võiksime ka aasta kui terviku pigem heade kui halbade hulka arvata.

Mulluses aastavahetuskõnes ütlesin, et muremusta taeva servas paistab valgust; et me tunneme oma majanduse ja heaolu suure kukkumise lõppu ja uue kosumise algust. Nii ka läks. Ja meil pole põhjust häbeneda. Kriis ei kasvanud katastroofiks ka põhjusel, et me ise tegime raskes olukorras – aga tegelikult juba ka enne neid kehvemaid aegu – üldjoontes õigeid asju.

Siiski pole paljud meie seast leidnud ka majanduse paranevates oludes endale tööd. Kergendust ei pruugi ses osas kõigile tuua ka algav aasta. Meie ühine mure on see, et tööpuudusest ei saaks karjäär ja üksijäetusest elulaad.

Meil peab jätkuma tahet ja oskust nii abi küsida kui ka seda anda. Aga ennekõike peab jätkuma tahet raskest seisust välja tulla. Ümber ja uuesti õppida. Püsti tõusta ja uuesti alustada.

Eesti ettevõtjatel ja töötajatel tuleb otsida tegevust ja töökohti ka valdkondadest, mida pole veel olemas, kus veel ei toodeta ega teenindata. See võib kõlada võimatuna. Ometi on just selliste ja ainult selliste otsingute tulemusena jõudnud inimkond – sealhulgas ka Eesti – oma tänase eduni. Need otsingud saavad käia ainult kooli, meie hariduse kaudu.

Hea Eesti rahvas.

Masuajal on leidnud kinnitust need põhitõed, mida me ise enda kohta arvanud ja teadnud oleme. Et me paremate ja halvemate aegade ainus tõsiseltvõetav mõõt on meie peremehetunne siin maal ja teod selles ilmas, mitte olud ja asjad.

Teiseks lubavad halvemad ajad meil rahulikult vaadata kõigele sellele, kuidas oleme harjunud oma riigiasju ajama ja hakkama saamist mõõtma. Eesti taastas oma iseseisvuse juba 20 aastat tagasi. Me ise oleme oma elu märkimisväärselt muutnud. Me oleme nüüd targemad ja jõukamad. Me teame oma tugevusi ja tunneme oma nõrkusi. Kõigi nende teadmiste toel tulebki seada uusi eesmärgi.

Ma imestan, kui kuulen kurtmist, justkui poleks Eestil enam suurt sihti, mille poole ühiselt liikuda. Sest me näeme Eestis ka tardumist. Me ei peaks klammerduma mineviku dogmadesse ega uskuma, et kõik kunagised lahendused töötavad igavesti.

Kõigele sellele peame – mu kallid kaasmaalased – mõtlema 6. märtsil, kui parlamenti pürgivad erakonnad ja üksik-kandidaadid pakuvad kodanikele lähiaastate valikuid. Mida teeme? Kuidas teeme? Ja – kõige olulisemalt – mida me tahame?

Siis peab rahvas kõrgeima kohtumõistjana ka otsustama, mis on me poliitikaajamises lubatud ja mis mitte. Demokraatia pole müügiks. Austust ei saa osta. See peab olema välistatud, kui me oleme peremehed omal maal.

Hea Eesti rahvas.

Seekord tuleb uus aasta teisiti. Juba mõne hetke pärast hakkab Eestis kehtima euro, sama vääring, mida kasutab valdav osa Euroopast.

Kohe saab ka Tallinn enesele Euroopa kultuuripealinna tiitli. Loodan, et kasutame seda kui võimalust muutuda ka ise seesmiselt kultuursemaks ja euroopalikumaks. Et me tajuksime, kuidas kultuur kannab meid, mitte meie ei kanna kultuuri. Et meie tipp-orkestrid ja dirigendid ja kirjanikud ja muuseumid ja teised on hindamatu väärtus. Nendeta poleks Eestit, vaid oleks üks hoopis teine asi.

Kallid kaasmaalased.

Meie vanemate jalajälgi on siin maal mitme aastatuhande jagu. Siit on mindud ja siia on tulnud; siin on olnud ka väga vaikseid aegu, mil eestlase astumine oli harv ja arglik.

Täna võime me ometi täie kindlusega öelda: me oleme teel. Me oleme teel tulevikku, Eesti on teel tulevikku! Toetame koos minnes üksteist. Jätkugu meil kaasteeliste armastust, mõistmist ja hoolimist.

Head homset! Head uut aastat!

Elagu Eesti!

2012. aasta kõne

Hea Eesti rahvas.

Täna õhtul ja praegusel tunnil – kui üks aasta murdub teiseks, kui miski kaob ja miski on tulemas – on vägagi paslik tõdeda: nüüd, oma uue vabaduse kahekümnendal aastal, oleme tõesti saanud täiskasvanuks. Eelkõige suhtes sellega, mis meid ümbritseb.

Saagem nüüd ka täiskasvanute maailma osaks. Tasakaalukalt ja arukalt. Enda väärtust ja saavutusi lugupidamisega hinnates. Mõistkem, et meie vabadus, see valgema valge laev, mida ootasime noodsamad 700 ja pärast veel 50 aastat, on ka vabadus minna, vabalt minna, kuhu tahes.

Meie pole süüdi selles, et oleme vabad. Ei tohi uskuda seda orjameelset kibedust, et vabadus on teinud meid vaeseks. Kui oleme vabad, oleme vabad minema ja tulema.

Täiskasvanu teab, et vabadusega tuleb ka toime tulla. See teadmine väljendub ka tõdemuses, et me tõesti oleme miski koguni paremini toime tulnud kui üldiselt.

Kas tõesti? Ei või olla! Ei usu! Naeruvääristame omi, ostame kalli raha eest teiste puhutud soola. Ja tunneme valu igast kriitikanoolest, ka siis, kui selle ots on kastetud kadeduse mürki.

Me kahtleme endas oma seitsmesaja aastase taaga jõul, mida tarime asjatult kaasas. Ikka justkui oodates mõisapõllule minekut, puudulikku pajukit ja kartes teenimatut peksu.

Me pole vabad kellegi armust, vaid oleme vabad omal valikul. Seetõttu ei pea me enam kustutama oleviku patte mineviku müütidega. Mistõttu ei tasuks eilse vabadusvõitlusega vehkida neil, kes on äsja oma isamaad tükikaupa müüki pannud.

Mu head kaasmaalased,

sellele talvele läheme vastu parema karastusega kui mõnelgi varasemal aastal. Nüüd tuleb leida jõudu heita kõrvale kõik, mis vale. Ütelda valetajatele ja sohitegijatele: teil pole kohta meie hulgas.

Meil tuleb hoida kõvasti kinni sellest, mis õige ja püsiv. Perest, oma riigist, aust ja aususest.

Ja võtta ometi omaks, et oleme senini toimetanud hästi. Ei, esmajärjekorras mitte meie valitud valitsejad, vaid meie ise, sest me oleme neid valinud.

See annab meile moraalse õiguse mõista hukka neid, keda oleme valinud meie endi väärtuste hoidjaks, kuid kes on hakanud seda pidama oma isiklikuks vääringuks. Enamgi veel, kel on ülbust meie ühist väärtust enda kasuks müüa. Riigi peamine ülesanne on ju tagada, et meie kõikide elus kogutud väärtus säiliks ja kasvaks.

Head sõbrad,

kuidas minna vastu uuele ja tundmatule? Olukorras, kus me ei tea, kas meie ihaldatud Euroopa toob meile lunastust või seekord pigem vaeva.

Minu arvates võiksime täiskasvanud inimese meelerahuga toetuda mõistusele, rahvana ka oma kogemustele. Ja panna lõpuks käest oma lapsepõlve lelud. Lõpetada kurtmine, et maailm meid ei mõista. Jätta jonnakad õigustused, et “teised teevad ka”, kui oleme teinud midagi valesti. Saada aru, et keegi pole puhas või määrdunud pelgalt ameti poolest, aga et on ameteid, mis peavad olema puhtad.

Meie enda käes on võimalus oma elu paremaks muuta, sest me seisame tegelikult kindlal pinnal. Ja alustada saab igaüks ise ja kõige lihtsamast:

Ära tee kunagi teistele kurja.

Ära kunagi, mitte kunagi, istu rooli purjuspäi.

See, kes valenime all või nimetult laimab, on lihtsalt lurjus. Vihkamine ja kadedus teevad haiget Eestile,

sest oleme nüüd kõik vabad valima elu seal, kus vihkamist pole.
Usaldus volitab töötama rahva heaks, mitte enda heaks.

Hea Eesti rahvas.

Peagi kustuvad taevalaotuses ilutulestiku raketid ja kuusel küünlad. Tähed jäävad taevasse alles. Nagu jääb alles sära me lähedaste silmadesse. Ma tean asju, mis muutuvad, ja ma usun asjadesse, mis jäävad minuga kogu ülejäänud eluks. Tunneme ära ilusad hetked iseendas ja enda ümber. Peame neid tähtsaks ja jätame selle mälestuse endale meelde.

Armastame neid inimesi, kes meile tähtsad ja kallid. Hoiame üksteist!

Head uut aastat. Elagu Eesti!

Lisa 2. Tarja Haloneni 2008.–2012. aasta uusaastakõned

2008. aasta kõne

Kansalaiset,

Juuri päättynyt itsenäisyytemme juhlavuosi liittyi pitkään rauhan vuosien ketjuun. Olemme yli kuuden vuosikymmenen ajan voineet rakentaa maamme ja hyvinvointiamme rauhan oloissa. Haluan kiittää veteraaneja, sodanjälkeistä rakentajapolvea ja myös oman aikamme arjen sankareita saamastamme perinnöstä. Yhteisvastuu – huolehtiminen toisistamme – on yhä välttämätöntä. Yhteisvastuu tasoittaa yksittäisen ihmisen polkua ja rakentaa kansakunnan tulevaisuutta.

Mennytkään vuosi ei päättynyt ilman inhimillisiä menetyksiä ja surua. Jokelan koulutragedia kosketti meitä kaikkia. Läheisensä menettäneiden suru on syvä ja sen varjot ovat pitkät. Myötätuntomme ja tukemme ovat tarpeen vielä kauan sen jälkeen, kun julkisuus tapahtuman ympäriltä on kadonnut.

Tällaisten kokemusten myötä joudumme tunnustamaan, että se mikä voi tapahtua muualla, voi sattua myös meillä. Tapahtuneesta on otettava opiksi.

Olemme tottuneet pitämään yhteiskuntamme toimivuutta itsestäänselvyytenä, ja on hyvä, että voimme yhä luottaa arkipäivän turvallisuuteen. Mutta se ei saa merkitä välinpitämättömyyttä eikä tuodittaa meitä väärään luottavaisuuteen.

Onnettomuus- ja kriisitilanteissa ihmisten perusturvallisuus joutuu koetukselle. Juuri silloin tarvitaan julkisia palveluja, kansalaisyhteiskunnan toimintaa ja yksinkertaisesti toinen toisestamme välittämistä. Näiden turvaverkkojen vahvuus on ratkaisevaa hädän hetkellä, mutta niitä on rakennettava ja huollettava koko ajan. Tätä meidän kaikkien on tehtävä kykyjemme mukaan. Peruspalveluista on pidettävä huolta.

Me suomalaiset emme ole vain joukko ihmisiä. Kokemamme yhteisöllisyys tekee meistä kansakunnan. Yhteisön jäsenenä jokaisella on paremmat mahdollisuudet toteuttaa myös yksilöllisiä toiveitaan, omalla työllään ja omin ponnisteluin.

Oikeudenmukaisuus kuuluu vahvasti suomalaisiin arvoihin. Olemme rakentaneet sosiaalisesti eheän yhteiskunnan – voidaan perustellusti puhua menestystarinasta.

Hyvinvoinnissamme on kuitenkin nähtävissä säröilyä. Vaikka kansantulo on kasvanut, eivät väestöryhmien väliset hyvinvointierot ole hävinneet, vaan päinvastoin erot etenkin ääripäiden välillä ovat jatkaneet kasvuaan. Erityisen huolestuttavaa on, jos annamme lasten joutua kärsimään tästä.

Sosiaalinen eheys ja taloudellinen vahvuus kulkevat käsi kädessä, Jos toinen murtuu, ei toistakaan voi taata. Niin kauan kun onnistumme pitämään huolta siitä, että kaikkien väestöryhmien elintaso kohentuu ja erot tasoittuvat, olemme vahvalla pohjalla.

Suomen vahvuuksiin on kuulunut myös työmarkkinoiden laajapohjainen yhteistyö. Viime neuvottelukierroksella työehtosopimusratkaisut lohkesivat liittokohtaisiksi. Syksyn tapahtumat toivat esiin työelämän ongelmia muun muassa työn arvostuksessa ja tasa-arvossa. Kertaheittolla nämä asiat eivät ratkea, vaan niihin joudutaan varmasti palaamaan. Toivon, että ymmärretään palvelujen kasvava merkitys yhteiskunnalle ja löydetään haasteisiin kestäviä ratkaisuja.

Neuvottelutilanteen vaikeus käynnisti myös pohdinnan työelämän pelisäännöistä ja sopimusmalleista. Tämän keskustelu jatkuu. Näin varsinaisten neuvottelujen välillä pystyttäneen katsomaan asioita ennakkoluulottomasti ja rakentavasti ymmärtäen sekä muuttunut globaali maailma että vahvan neuvottelujärjestelmän edut.

Tämän päivän maailmassa oppiminen yhteistyöhön on kaikkein tärkeintä. Viime vuonna ilmastonmuutoksen hillintä nousi lopultakin maailmanlaajuiseksi ykköstavoitteeksi. Olen toiveikas globaalin vastuun kasvusta. YK:n ilmastonmuutoskokous Balilla joulukuussa oli askel eteenpäin. Se voi olla uuden polun alku. Ja me onnistumme, jos me pystymme sovittamaan yhteen tässä muutosprosessissa sekä maailman ekologiset edellytykset että ihmisten tarpeen sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen.

Suomen pitää olla mukana tässä työssä sekä itsensä että yhteisen maailmamme vuoksi. Tarvitsemme ympäristöystävällisempää elämäntapaa, ohjaavia normeja ja puhtaamman teknologian kehittämistä. Voimme vaikuttaa kansainvälisen yhteisymmärryksen löytymiseen ilmastonmuutoksen hillitsemisessä myös Euroopan unionissa ja unionin kautta koko maailmassa.

Oman lähialueemme suurin ympäristöongelma on Itämeri. Sen suhteen meillä Itämeren rantavaltioilla on paljon voitettavaa, mutta myös paljon vastuuta. Yhteistyötä on jo tehty meren puhdistamiseksi ja ravinnekuormituksen vähentämiseksi, mutta ponnisteluja on jatkettava. Viime marraskuussa Itämeren maat sitoutuivat vähentämään päästöjään yhteisen taakanjaon mukaisesti.

Omasta puolestani olen halunnut kutsua ja rohkaista Itämeren kansoja tähän yhteistyöhön. Olen yhdessä pääministeri Vanhasen kanssa lähettänyt asiaa koskevan kirjeen Itämeren rantavaltioiden päämiehille. Toivon, että tällainen näkyvä poliittinen sitoutuminen vahvistaisi tarvittavia käytännön toimenpiteitä. Itämeri yhdistää - ei erota

Tulen palaamaan Itämeren haasteisiin ja muihin ympäristökysymyksiin jo keväällä muun muassa seuraavan presidenttifoorumin yhteydessä.

* * *

Päättynään vuonna kunnioitimme suomen kieltä Mikael Agricolan juhluvuoden merkiksi. Tähän sopii erinomaisesti, että alkava vuosi 2008 on omistettu kulttuurien vuoropuhelulle Euroopassa. Tässä keskustelussa on hyvä olla avoimin mielin mukana ja muistaa myös omia kielivähemmistöjämme.

Globaali maailma on tuonut maailman eri uskonnot ja kulttuurit osaksi omaa arkipäiväämme. Käynnistin syyskuun 11. päivän järkyttävien kokemusten jälkeen vuonna 2001 keskusteluja Suomessa toimivien kristillisten, juutalaisten ja islamilaisten uskontokuntien kanssa. Jo näiden kuluneiden vuosien aikana olen nähnyt ja kokenut, miten nämä eri uskontokuntiin ja kulttuureihin kuuluvat ihmiset ovat toisiaan kunnioittaen toimineet yhdistävänä tekijänä ja voimavarana yhteiskunnassamme. Olen kiitollinen heille tästä työstä. Toivottavasti tämä sama rakentava ilmiö saadaan kokea myös Euroopan tasolla.

Nuori afganistanilaistytö osallistui hiljattain maahanmuuttajien valokuvaus- ja sanataidetyöpajaan. Hän tuli Suomeen maasta, jossa oli sodittu jo 28 vuotta. Hän kirjoitti: ”Aikaisemmin elämässäni oli vain yksi väri ja se oli musta. Nyt kaikki on muuttunut: nyt näen ihania värejä.”

Sodan poistuessa musta hälvenee. Me suomalaiset olemme tämän kokeneet. Nyt voimme olla auttamassa monia muita rauhan rakentamisessa. Suomalaiset toimivat tänäkin vuonna vaativissa kansainvälisissä

sotilas- ja siviilikriisinhallintatehtävissä eri puolilla maailmaa. Annamme omalta osaltamme maailman ihmisille mahdollisuuden nähdä elämän värien rikkauden.

Tämän lisäksi Suomi toimii alkaneen vuoden Euroopan turvallisuus ja yhteistyöjärjestön ETYJin puheenjohtajana. ETYJ perustuu Suomen, erityisesti presidentti Urho Kekkosen, aloitteeseen Euroopan ja eurooppalaisten turvallisuuden lisäämiseksi. ETYJin puheenjohtajana Suomi korostaa laajaa ja kokonaisvaltaista näkemystä ihmisten ja valtioiden turvallisuudesta. Pidämme myös mielessämme ETYJin perusperiaatteen siitä, että turvallisuutta ei lisätä toisten kustannuksella ja että muiden turvallisuuden lisääminen lisää myös omaa turvallisuutta.

* * *

On kulunut vain vajaa vuosi siitä, kun maassamme toimitettiin eduskuntavaalit ja uusi hallitus aloitti toimintansa. Ensi syksyllä ovat edessä kunnallisvaalit. Kuntarakenteemme on vahvassa muutoksessa. Kunnilla on ensisijainen merkitys terveydenhuollon, lasten päivähoiton, opetuksen, vanhusten palvelujen ja muiden ihmisten arkipäivään vaikuttavista asioista päätettäessä. On siis syytä äänestää kunnallisvaaleissa.

Vaalit ovat merkittävä osa demokratiaa. Demokratian toteutuminen edellyttää myös vahvaa kansalaisyhteiskuntaa – toimintaa vaalien välilläkin. Toivon sille lämpimästi menestystä.

Edessämme on monin tavoin työntäyteinen vuosi. Sen alkaessa haluan omasta ja puolisoni puolesta kiittää yhteistyöstä ja lukuisista yhteydenotoista. Tukenne ja kiinnostuksenne yhteisten asioiden hoitoon on tärkeää.

Toivotan kaikille hyvää alkavaa vuotta 2008.

2009. aasta kõne

Kansalaiset,

Uusi vuosi alkaa monella tavoin vakavissa tunnelmissa. Väkivaltaisuuksia on ilmennyt eri puolilla maailmaa. Eniten huolestuttaa tilanne Gazassa. Väkivallan kierre olisi katkaistava ja asioista olisi sovittava neuvottelupöydässä.

”Rauha on tahdon asia”, sanoi presidentti Ahtisaari joulukuun 10. päivänä vastaanottaessaan Nobelin rauhanpalkinnon. Palkinto oli tunnustus ennen kaikkea hänen henkilökohtaiselle työlleen rauhan rakentamiseksi. Uskon meidän monien kokeneen sen myös kannustuksena kansainväliselle yhteisölle löytää sovinto vielä ratkaisematta oleviin konflikteihin. Tahtoa rauhaan tarvitaan nyt erityisesti Lähi-idässä.

Maailman päälle ovat kaatuneet myös vaikeat talousongelmat. Kansainvälinen talouskriisi on laukaissut kehityskulun, joka vaikuttaa varmasti myös Suomeen. Talouskehitys on jo voimakkaasti heikentynyt ja työllisyys huonontunut. Tässä tilanteessa yhteisvastuun merkitys korostuu.

Monelle on jo varmasti tullut mieleen 1990-luvun lama. Sen pitkät varjot näkyvät tutkimusten mukaan edelleen joissakin perheissä. Nyt kansallinen lähtötilanne on asiantuntijoiden mukaan Suomessa sekä julkisella että yksityisellä sektorilla paljon parempi. Mutta opittavaa noista ajoista on.

On kiinnitettävä ajoissa riittävää huomiota työllisyyteen. On toimittava siten, etteivät taloudellisen kehityksen hidastumisen seuraukset kohdennu raskaimmin heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin.

Aktiivinen talouspolitiikka tarvitsee tuekseen tehokasta koulutus-, työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaa. Samoin pitää panostaa uuteen osaamiseen – teknologisiin ja toiminnallisiin innovaatioihin. Tavoitteena on oltava koko väestön hyvinvointi.

Yhteiskuntamme vahvuus perustuu yhteistyölle. Kansainvälinen kilpailu säilyy kovana huononakin taloudellisena aikana. Suurten ikäluokkiemme myötä väestömme ikääntyy nopeasti, vaikka syntyvyys Suomessa on suurempaa kuin monessa muussa Euroopan maassa. Meillä on siis monta syytä sijoittaa koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen. Lisäksi tieto luo laatua elämään kaikenikäisille ihmisille

Kansainvälisen finanssiarkkitehtuurin heikkoudet ovat itse asiassa olleet tiedossa pitkään. Monet asiantuntijat ovat tästä varoittaneet. Kansainvälisen työjärjestön, ILO:n, asettama globalisaation maailmankomissio totesi jo viisi vuotta sitten valmistuneessa raportissaan, että epävakauden vähentämiseksi kansainvälistä finanssiarkkitehtuuria olisi nopeasti uudistettava. Tavoitteeksi asetettiin vakaa rahatalouden järjestelmä, joka edistää maailmanlaajuisesta kasvua, tarjoaa riittävän rahoituksen yrityksille ja vastaa työntekijöiden säällisen työn tarpeisiin.

Tänään tuo tavoite on ajankohtaisempi kuin koskaan aiemmin. Nyt tarvitaan laajaa yhteistä tahtoa. Suomen on oltava jatkossakin vahvasti yhteistyössä sekä Euroopan unionissa että maailmanlaajuisesti, jotta voimme yhdessä vaikuttaa tilanteen rauhoittumiseen ja vakaampaan kansainväliseen kehitykseen.

* * *

Talousskasvulla voidaan luoda edellytyksiä hyvinvoinnin lisäämiseen. Sen on kuitenkin oltava ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä kehityksen mukaista.

Puolassa joulukuussa pidetty Yhdistyneiden kansakuntien ilmastokokous osoitti, että maailman maat ovat tosissaan lähteneet torjumaan ilmastomuutosta talouskriisistä huolimatta. Kööpenhaminassa tämän vuoden lopulla pidettävässä maailmanlaajuisessa YK:n huippukokouksessa on tarkoitus saada aikaan sopimus, jossa kaikki maat sitoutuvat kansalliseen päästöjen vähentämiseen. Teollisuusmailla on keskeinen asema ilmastomuutoksen hillitsemisessä, mutta myös kehitysmaiden mukanaolo on ehdoton välttämättömyys.

Meidän suomalaistenkin aktiivisuutta tarvitaan. Voimme auttaa kehitysmaita monin tavoin: ennakkovarointijärjestelmin ja tulvasuojelumekanismein tai kehittämällä hyvää hallintoa, energiatehokkuutta ja metsätaloutta. Suomella voi olla paljon annettavaa tässä yhteistyössä.

Itämeren alueen asukkaita pidetään yleisesti sängen ympäristötietoisina ihmisinä. Tästä huolimatta Itämeri on kuitenkin yksi saastuneimmista meristä maailmassa. Viime vuodenvaihteessa kirjoitin yhdessä pääministeri Matti Vanhasen kanssa kaikkien Itämeren rantavaltioiden valtion- ja hallitusten päämiehille kirjeen, jossa kutsuimme ja rohkaisimme maita ryhtymään yhteistyöhön meren tilan kohentamiseksi. Vastaukset aloitteeseemme ovat olleet hyvin myönteisiä.

Itämeren luontoympäristö on ainutlaatuinen. Sen erityispiirteet tekevät siitä kuitenkin myös erityisen herkän. Kaikki toiminta niin sanotulla valuma-alueella vaikuttaa mereen. Onneksi voimme vielä korjata ihmisen toiminnan aiheuttamia haittoja. Se ei ole tietenkään helppoa, sillä meidän on tarkasteltava vakavasti omia elintapojamme ja jokapäiväisiä valintojamme – ja oltava valmiita muutoksiin.

Tyhjästä ei toki tarvitse aloittaa. Monia myönteisiä hankkeita on jo käynnissä. Alueella on luotu julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksia, monialaisia ja valtioiden rajat ylittäviä verkostoja. Kiitän kaikkia yhteistyöstä ja kannustuksesta. Tällä tiellä on hyvä jatkaa. Lupaan tehdä parhaani myös tulevaisuudessa yhteisen meremme pelastamiseksi.

* * *

Joudun tänäkin vuonna puuttumaan suomalaisen yhteiskunnan väkivaltaisuuteen. Olen siitä todella huolissani. Viime vuodenkin aikana moni suomalainen menetti rakkaansa väkivallan uhrina. Kauhajoen koulusurmat viime syyskuussa ja useat muut väkivallanteot eri puolilla maata ovat järkyttäneet meitä kaikkia.

Koulusurmat ja muu julkista huomiota saanut väkivalta ovat valitettavasti vain jäävuoren huippu. Maassamme surmataankin vuosittain yli sata ihmistä. Henkirikollisuus on suurelta osin miesten keskinäistä väkivaltaa, mutta kymmenet naiset menettävät vuosittain henkensä lähisuhdeväkivallan uhreina. Raiskaukset ja muu väkivalta on vielä tätäkin yleisempää. Me emme voi emmekä saa ummistaa silmiämme tältä. On saatava aikaan muutos.

On paljon syitä, jotka johtavat väkivaltaan. Viime kädessä väkivalta on yksittäisen ihmisen teko, josta hän kantaa vastuun ja tätä ei tule väheksyä.

Voimme vaikuttaa asiaan myös yhteisin toimin. Yleinen hyvinvointipolitiikka ehkäisee syrjäytymistä. Riittävät mielenterveyspalvelut tai ennaltaehkäisevä sosiaalityö olisivat voineet auttaa monissa tilanteissa. Koulukiusaamiseen on puututtava ajoissa. Väkivaltakäyttäytymisen kovuuteen vaikuttavat myös ampuma-aseiden suuri määrä ja rankka alkoholin käyttö.

Ei ole olemassa yhtä ihmekeinoa väkivallan poistamiseen, mutta on monia tehokkaita tapoja sen vähentämiseen. Olen tyytyväinen, että hallitus ja eduskunta ovat ryhtyneet toimenpiteisiin alkoholin haittavaikutusten vähentämiseksi ja käsiaseiden saannin rajoittamiseksi. Toivon, että molempien asioiden osalta edetään määrätietoisesti ja rivakasti. Kannustan myös edelleen väkivaltakäyttäytymisen muuhun vähentämiseen. Väkivallan ei tule kuulua meidän elämäntapaamme.

* * *

Tänä vuonna tulee kuluneeksi kaksisataa vuotta siitä, kun Suomi saavutti autonomian ja sai oman keskushallinnon. Suomen yli kuusisataavuotinen valtioyhteys Ruotsiin katkesi. Suomesta tuli suuriruhtinaskuntana osa Venäjän keisarikuntaa. Porvoon valtiopäivillä Aleksanteri I totesi, että Suomi korotetaan kansakunnaksi kansakuntien joukkoon. Yhdessä pitkän rauhan kauden kanssa nämä tapahtumat loivat edellytyksiä kansakuntamme rakentamiselle ja viimein maamme itsenäistymiselle.

Suomen sota ja Haminan rauha, Porvoon valtiopäivät sekä hallituskonseljin perustaminen liittyivät koko Euroopan murrokseen. Näitä tapahtumia muistetaan tänä vuonna, ja olen iloinen siitä, että tiedossa on useita satoja paikallisia merkkipuoden tilaisuuksia.

Uskon merkkipuoden viettämisen lisäävän tietoisuuttamme oman maamme historiasta ja ponnisteluistamme rakentaa demokraattista yhteiskuntaa. Samalla voimme suomalaisina jatkaa yhteistyötä naapureidemme kanssa pohjoisessa Euroopassa.

Avaan näin vuotta 1809 muistavan valtiollisen merkkipuotemme.

Kansalaiset,

Suomi on edelleen maailman mittakaavassa hyvä maa elää ja asua. Edessämme ovat haasteelliset ajat, mutta yhdessä ja yhteistyössä selviämme. Taloudellisesti ja sosiaalisesti eheä yhteiskunta on ollut vahvuutemme menneisyydessä ja sen varaan pitää rakentaa myös tulevaisuutemme.

Kiitän omasta ja puolisoni puolesta yhteydenotoista ja kannustuksesta kuluneen vuoden aikana. Toivotan kaikille hyvää alkavaa vuotta 2009!

2010. aasta kõne

Kansalaiset,

Juuri päättyneen vuoden taloudellinen kuva oli synkkä. Alkamassa olevaa vuotta voimme katsoa jo varovaisen toiveikkaasti, vaikka kansainvälistä taloustilannetta leimaa vielä melkoinen epävarmuus. Suomen talouden rakenteesta johtuu, että meillä toipuminen voi viedä vielä vähän pidemmän aikaa. Yhteisiä toimia tarvitaan siis edelleenkin.

Tälläkin kertaa lamaan liittyy suuri työttömyys, joka jatkaa yhä kasvuaan. Työttömien lukumäärän pelätään nousevan tänä vuonna 300 000:een, pahimmillaan kausiluonteisesti jopa sen yli. Monet yritykset ovat jo lomauttaneet työntekijöitään ja tulevasta kehityksestä riippuu, miten näiden lähes 80 000 ihmisen työpaikan käy.

Työ on meille suomalaisille ensisijainen toimeentulon lähde. Erityisen tärkeää on, että nuoret ihmiset pääsevät kiinni opiskeluun ja työhön. Se on perusasia sekä nuoren oman elämän että yhteiskunnan tulevaisuuden rakentamisen kannalta. On hälyttävää, että nuorten työttömyysaste on kolminkertainen yli 25-vuotiaiden työttömyyteen verrattuna.

Työttömyyden vaikutukset ulottuvat laajalti koko yhteiskuntaan. Edellisen laman opetus 1990-luvun alusta on ollut kova: väärin suunnatut säästötoimet johtivat ankariin ja osin korjaamattomiin sosiaalisiin seurauksiin. Liian monet niistä ihmisistä, jotka jäivät tuolloin työttömiksi, syrjäytyivät pysyvästi työelämästä. Näin ei saa enää tapahtua.

Nyt meillä on samanaikaisesti haasteena elvyttää taloutta, parantaa työllisyyttä ja lisäksi suuret ikäluokat ovat siirtymässä eläkkeelle. Se merkitsee eläkemenojen kasvua, mutta myös mahdollisuutta työllisyys- ja elinkeinorakenteen uudistamiseen. Tämä vaatii taitoa ja yhteistyökykyä: uudet ideat ja innovaatiot pitäisi omaksua nopeasti, ja samanaikaisesti pitäisi onnistua myös siirtämään käytännön työssä syntynyt arvokas, niin sanottu hiljainen tieto seuraaville sukupolville.

Suomea pidetään usein kansainvälisissä vertailuissa hyvin koulutettuna, uudistumiskykyisenä yhteiskuntana. Meillä onkin hyvä perusrakenne. Kuitenkin monilla elinkeinoelämän sektoreilla olisi tarvittu jo aiemminkin enemmän tutkimusta, innovaatioita ja laatukehitystä. Nyt on yhteisin ponnistuksin pyrittävä elinkeinoelämän monipuolisuuden lisäämiseen ja kilpailukyvyn vahvistamiseen. Meidän tulee kiinnittää erityistä huomiota pieniin ja keskisuuriin yrityksiin, joiden työllistävä vaikutus on suuri.

Kestävä kehitys merkitsee ihmisen ja luonnon hyvinvoinnin takaamista. Tähän tarvitaan ympäristöteknologiaa. Se on nopeasti kehittyvä ala, jonka kysyntä on maailmalla kasvamassa. Suomella on jo tarvittavaa osaamista, ja tästä voi tulla meille uusi tärkeä toimeentulon lähde.

Kansakunnan tulevaisuus tulee rakentaa kestäväälle kehitykselle. Se edellyttää vahvaa taloutta mutta myös sosiaalisesti ehyttä yhteiskuntaa ja ekologista tasapainoa.

Suomessakin tulee olla rohkeutta asettaa tavoitteeksi korkea työllisyys. Siihen tarvitaan talouspolitiikan lisäksi tehokasta koulutus-, työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaa. Tähän työhön kaivataan kaikkien osapuolten yhteistä tahtoa sekä toimia.

Muutoksen on oltava turvallista. Kansalaisten on voitava luottaa siihen, että heistä pidetään huolta. Toimeentulo on tärkeä asia, mutta myös kunnallisilla palveluilla on juuri nyt suuri merkitys ihmisten arjessa. Kuntien talouden ja toimintakyvyn on oltava koko julkisen sektorin huolena.

* * *

Vahva julkinen sektori ja dynaaminen yritystoiminta eivät ole toistensa vihollisia vaan oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja kestäväen kehityksen osatekijöitä. Hyvän hallinnon kehittäminen ja sen vakaa noudattaminen tarvitsevat edelleen puolestapuhujansa myös Suomessa. Viime vuonna käyty pitkä ja osin hyvin vaikeakin vaalirahoituskeskustelu on johtamassa uuteen lainsäädäntöön. Toivottavasti tämä avoimuuden lisääminen palauttaa uskoa politiikkaan, joka on kuitenkin demokraattisen yhteiskunnan perustekijöitä.

Presidentti-instituutio täytti viime vuonna 90 vuotta. Vuoden 2000 perustuslaki siirsi toimivaltaa presidentiltä maan hallitukselle ja eduskunnalle. Se tehtiin yksimielisesti pitkän valmistelun jälkeen. Nykyinen perustuslaki on ollut voimassa vain vajaat 10 vuotta, ja sen mukaisena presidenttinä on ollut vasta yksi henkilö. Toivon, että järjestelmästä voisi olla pidempi kokemus ennen kuin sitä ryhdytään jälleen muuttamaan. Perustuslain muuttamista pohtiva niin kutsuttu Taxellin komitea saanee esityksensä valmiiksi alkuvuonna.

Perustuslain muuttaminen edellyttää joka tapauksessa eduskunnassa laajaa yhteisymmärrystä ja erityistä, vaikeutettua lainsäätämisyjärjestystä. Jos perustuslakia päätettäisiin muuttaa, se vaatii tässä eduskunnassa enemmistön ja vielä eduskuntavaalien jälkeinkin vähintään 2/3 enemmistön uudessa eduskunnassa.

Viime vuosina julkinen mielenkiinto on etupäässä kohdistunut ylimpien valtioelinten toimivaltasuhteisiin. Perustuslakimme toimivuuden tarkastelu voisi antaa eväitä laajempaankin yhteiskunnalliseen arvokeskusteluun. Todellinen kansalaisten tasa-arvo edellyttää myös perusoikeuksien kunnioittamista ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumista.

Yhteiskunnassa on oltava mahdollisuus osallistumiselle, työlle ja yrittämiselle, mutta samalla meidän on huolehdittava vähempiosaisista. Ilman tätä tasapainoa emme voi menestyä täysimääräisesti tulevaisuudessa. Kaikkien ihmisten, myös kielellisiin ja kulttuurisiin vähemmistöihin kuuluvien, on voitava tuntea olevansa yhteiskuntamme arvokkaita ja arvostettuja jäseniä. Uskon, että tämä on suomalaisenkin yhteiskunnan suuria haasteita tulevina vuosina.

* * *

Suomi on tehnyt pitkään työtä kansainvälisessä yhteisössä juuri näiden periaatteiden: demokratian, ihmisoikeuksien, oikeusvaltion ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistämiseksi. Suomi liittyi tästä syystä vuonna 1989 Euroopan neuvoston jäseneksi. Olemme olleet varsin aktiivisia ja pyrimme toimimaan samoin tulevaisuudessakin.

Euroopan unioninkin jäsenvaltiona olemme olleet jo 15 vuotta. Jäsenyytemme aikana unioni on kehittynyt paljon. Jäsenmaiden määrä on lähes kaksinkertaistunut, ja EU itsekin on käynyt läpi useamman

sopimuksen muutosketjun. Lissabonin sopimus luo uudet ja toimivat puitteet vahvemmalle unionille. Toivon, että institutionaaliset asiat voisivat nyt jäädä vähemmälle ja unionissa voitaisiin keskittyä enemmän sisältökysymyksiin. Ilmastoasioissa EU onkin osoittanut olevansa valmis ottamaan lisää vastuuta.

* * *

Ilmastomuutos on tosiasia, jota ei enää aseteta kyseenalaiseksi, ja sen torjunnan välttämättömyyskin on yleisesti hyväksytty. Jo nyt nähtävissä olevien väistämättömien seuraamusten lievittäminen solidaarisella tavalla on noussut maailmanlaajuisen yhteistyön tavoitteeksi. Oli pettymys, ettei Kööpenhaminan taannoisessa YK:n huippukokouksessa vielä päästy yhteisymmärrykseen keinoista ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Olemme kuitenkin jo yhteisellä tiellä. Paljon, paljon työtä on vielä tehtävä.

Kokouksessa Suomi sai kansainvälistä tunnustusta siitä, että olemme edistäneet naisten mukaan saamista kestäväan kehitykseen erityisesti kehitysmaissa. Suomi on pitänyt sitä tärkeänä sekä tasa-arvosyistä ja siksi että ilmastomuutoksen seuraukset koskevat vakavimmin maailman köyhimpiä, joista 70% on naisia. Naiset ovat myös voimavara tarvittavaan muutokseen.

Globaalit ongelmat edellyttävät myös paikallista ja alueellista toimintaa. Me pyrimme omalla lähialueellamme vahvistamaan yhteistoimintaa myös ympäristöasioissa ja erityisesti Itämeren tilan parantamiseksi. Olen yhdessä pääministeri Matti Vanhasen ja Baltic Sea Action Groupin kanssa kutsunut korkean tason Itämeri-kokouksen Helsinkiin helmikuun 10. päiväksi. Toivomme tämän uudentyyppisen kokouksen tuovan läheisempään yhteistyöhön valtioiden ja hallitusten päämiehiä sekä elinkeinoelämän ja kansalaisjärjestöjen edustajia kaikista Itämeren maista.

* * *

Kymmenen vuotta sitten Yhdistyneitten kansakuntien jäsenmaat hyväksyivät vuosituhattulistuksen ja siihen liittyvät tavoitteet. Niistä tärkein on äärimmäisen köyhyyden vähentäminen. Tavoitteiden toteutumisella olisi suuri merkitys globaalille turvallisuudelle ja kestävälle kehitykselle, mutta niiden saavuttaminen on vaikeaa.

Suomi ja muut Euroopan unionin jäsenmaat ovat sitoutuneet YK:n tavoitteeseen nostaa kehitysapu 0,7 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2015 mennessä. Tästä tavoitteesta on pidettävä kiinni myös nykyisessä taloustilanteessa.

Rauha on kehityksen perusta. Suomi on mukana kantamassa vastuuta kansainvälisessä kriisinhallinnassa. Tämä työ on entistä vaativampaa, koska nykyajan kriisit ovat moniulotteisia ja liittyvät usein valtioiden sisäisiin ristiriitoihin. Afganistan on tästä esimerkki. Ei vain Suomi vaan laajemminkin kansainvälinen yhteisö joutuu pohtimaan tehokkaita keinoja rauhan aikaansaamiseksi ja vakaan demokraattisen kehityksen turvaamiseksi. On tärkeää, että sotilaallinen ja siviilikriisinhallinta sekä kehitysyhteistyö ja humanitaarinen apu voitaisiin koordinoida nykyistä paremmin.

Aseidenriisunta on nousemassa jälleen kansainvälisen huomion kohteeksi. Aseistuksen valvonta ja vähentäminen voisivat vahvistaa kansojen välistä luottamusta ja yhteistyötä. Yhdysvallat ja Venäjä ovat edistyneet strategisten ydinaseidensa vähentämisneuvotteluissa ja saavat toivon mukaan uuden START-sopimuksen valmiiksi lähiaikoina. Tänä vuonna pidetään myös ensimmäistä kertaa laaja kansainvälinen ydinturvallisuutta koskeva konferenssi, johon Suomikin osallistuu.

Kansalaiset,

Rauha on suomalaisille kallis asia. Olemme pitkään saaneet nauttia siitä. Me kunnioitamme sotiemme veteraanien ja rakentajapolven uhrauksia ja uupumatonta työtä maamme hyväksi. Suomi osoittaa sitä myös viettämällä maaliskuussa talvisodan päättymisen 70-vuotismuistotilaisuuksia.

Päättynyt vuosi oli monessa suhteessa hyvin haastava. Haluan omasta ja puolisoni puolesta kiittää niistä lukuisista yhteydenotoista ja kannustuksesta, joita olemme saaneet. Toivotan kaikille hyvää alkavaa vuotta 2010.

2011. aasta kõne

Kansalaiset,

Vuoden vaihtuessa ihmisillä on halu kurkistaa tulevaisuuteen. Jotkut meistä jopa lupaavat parantaa omia elämäntapojaan itseään ja lähimmäisiään ajatellen. On aika katsoa myös oman maamme tulevaisuuteen.

Suomen kuva sekä ulkomailla että omien kansalaisten silmissä on kuluneen vuoden aikana ollut esillä. Yhä kansainvälistyvämmässä maailmassa on tärkeää, että me eri maiden ihmiset tunnemme toinen toisemme. Inhimillistä lienee sekin, että hyvät asiat haluttaisiin esittää päällimmäisinä. Luottamuksen rakentamiseksi on kuitenkin tärkeintä se, että syntynyt käsitys vastaa todellisuutta.

Hyvä maine maailmalla on globalisaatiossa oiva tavoite, mutta paljon tärkeämpää on, minkälaisena suomalaiset oman kotimaansa näkevät ja miten he haluavat sen kehittyvän. Nyt vaalivuonna jokainen voi vaikuttaa siihen tavallista enemmän.

Onko Suomi hyvä maa elää? Kansainvälisesti vertaillen vastaus on varmasti vielä myönteinen. Mutta tulevaisuuteen katsoen kehitys on monessa suhteessa huolestuttava.

Olen monena vuotena varoittanut suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perustan rapautumisesta. Suomalaisen ja pohjoismaisen yhteiskunnan vahvuus ja kansainvälisen menestymisen kulmakivi on ollut tasa-arvo. Oikeudenmukaisuus, vanhuksista huolehtiminen, köyhyyden ehkäiseminen ja demokratian toimivuus ovat suomalaisille edelleenkin tärkeitä arvoja vastikään tehdyn tutkimuksen mukaan.

Jokapäiväisessä elämässä on kuitenkin toisin. Tuloerojen voimakas kasvu ja peruspalvelujen saatavuuden sekä toimeentulon ongelmat ovat olleet toistuvasti esillä uutisissa. Vanhusten arjessa eriarvoistuminen näkyy selvästi. Lapsiperheiden köyhyys on lisääntynyt. Nuorten työttömyys ja pätkätyöt murentavat heidän tulevaisuuden uskoa. Samanaikaisesti monet vanhemmista työntekijöistä uupuvat työelämän kasvavissa paineissa.

Euroopan taloudessa on viime vuonna koettu kriisejä, joiden hillitsemiseksi on käynnistetty poikkeuksellisia toimenpiteitä. Muutos kohti vakaata talouskasvua on kaikkien toivoma. Ihmiset tarvitsevat työtä ja toimeentuloa.

Arvojen koveneminen näkyy monin tavoin. Menestyminen ja eri alojen huiput koetaan julkisuudessa aina vain tärkeämmiksi ja tässä yleisin menestyksen mittari näyttää olevan raha. Ankaran kilpailun vallitessa on kuitenkin varottava arvottamasta ihmisiä vain heidän taloudellisen merkityksensä perusteella. Jokaisella on ihmisarvonsa ja oikeus arvokkaaseen elämään.

Politiikka on valintojen tekemistä. Valinnat johtavat erilaisiin sosiaalisiin seurauksiin. Toivon, että näin vaalivuonna erityisesti näistä asioista käydään keskustelua.

Talouden on oltava terveellä pohjalla ja yrityksille on taattava toimintaedellytykset. Kestävän kehityksen turvaamiseksi tarvitaan vakaata taloutta, mutta myös sosiaalisesti ehyttä yhteiskuntaa ja luonnon monimuotoisuuden tasapainoa. Tarvitsemme työpaikkoja, koulutusta, terveydenhuoltoa ja sosiaalista huolenpitoa. Tämä kestävä kehitys on tulevaisuuden kannalta välttämätön.

Itse kukin voi tehdä oman osuutensa kuluttamalla kohtuullisesti ja valitsemalla viisaasti, mutta suuri osa vaikuttavuudesta voi toteutua vain yhteisöllisten päätösten kautta. Toimikaamme myös tehokkaasti kansainvälisessä yhteistyössä niin Euroopassa kuin maailmanlaajuisestikin.

* * *

Tänä globalisaation aikana korostuu nimenomaan Yhdistyneiden kansakuntien keskeinen rooli. YK ei voi korvata kansallisvaltioita, vaan se on niiden yhteistyöelin.

Maaailman valtioiden omalla vastuulla on myös ilmastoneuvottelujen vieminen tulokselliseen päätökseen ja aidon maailmanlaajuisen ilmastopimuksen solmiminen. Sillä voitaisiin hillitä ilmaston lämpenemistä ja jakaa jo nyt muutoksen aiheuttamat seuraukset oikeudenmukaisesti eri valtioiden kesken. Viime vuoden aikana päästiin joitakin varovaisia askelia eteenpäin muun muassa Meksikon Cancúnissa pidetyssä YK:n ilmastokokouksessa.

Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin kutsumana johdan yhdessä Etelä-Afrikan presidentti Jacob Zuman kanssa kestävä kehityksen korkean tason paneelia, jossa parikymmentä eri maista olevaa asiantuntijaa pyrkii löytämään uusia keinoja kestävä kehityksen takaamiseksi.

Haastavana tehtävänä on löytää ne tavat, joilla voisimme yhdistää vakaan taloudellisen kasvun, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja ekologisesti kestävä kehityksen. Myös meille annettu aikataulu on hyvin tiukka ulottuen vain tämän vuoden loppuun.

* * *

Suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi riippuu myös Euroopan ja muun maailman kehityksestä. Suomi on lukuisten kansainvälisten yhteisöjen jäsen, joiden kautta me sekä valtiona että monien suomalaisten henkilökohtaisen panoksen kautta pyrimme lisäämään turvallisuutta ja tukemaan hyvää kehitystä.

Kuluneen vuoden aikana ihmisten mielipiteet ovat monissa asioissa jyrkentyneet sekä täällä Suomessa että muualla. Suvaitsemattomuus ei ole ratkaisu ongelmiin. Demokratiassa enemmistöllä on valta päättää asioista, mutta kunnioittaen ja suojaten vähemmistöjenkin ihmisoikeuksia.

Euroopan unionissa jäsenmaat ovat integroituneet tiukasti. Siten kunkin maan harjoittamalla talouspolitiikalla tai hyvällä hallinnolla yhtä hyvin kuin rasismilla tai muilla ihmisoikeuksien loukkauksilla on vaikutusta sekä kyseisen maan omiin kansalaisiin että muihin jäsenmaihiin ja niissä asuviin ihmisiin.

Lissabonin sopimus tai mikään muukaan kansainvälinen sitoumus ei sinänsä auta, jos hallituksilta tai jäsenmaiden kansalaisilta itseltään puuttuu tarvittava tahto toimia. On vakavan ryhdistäytymisen aika, sillä eurooppalaiset tarvitsevat toisiaan sekä oman maanosansa että globaalin kehityksen tueksi.

Äskettäin julkaistun tutkimuksen mukaan suuri enemmistö suomalaisista haluaa, että Suomi pysyy sotilaallisesti liittoutumattomana. Saman kyselyn mukaan Suomen uskottavaan puolustukseen vaikuttavat kaikkein eniten hyvät suhteet naapurimaihimme. Jaan suomalaisten enemmistön käsityksen turvallisuuden perustekijöistä.

Hyvät suhteet naapureihin ovat edelleenkin meille ehdottoman tärkeä asia. Olen tehnyt omalta osaltani parhaani hyvien ja aktiivisten yhteistyösuhteiden aikaansaamiseksi kaikkien naapureittemme kanssa. Voinkin vilpittömästi vakuuttaa suhteiden olevan erinomaisessa kunnossa.

Yhtenä osoituksena maamme nauttimasta luottamuksesta pidän viime helmikuussa Helsingissä pidettyä kokousta, johon olimme silloisen pääministerin Matti Vanhasen kanssa kutsuneet Itämeren rantavaltioiden tai niiden hallitusten päämiehet sekä yritys-elämän ja kansalaisjärjestöjen edustajia.

Itämeren puhtauden puolesta on tehty puolentoista sataa sitoumusta. Toki niiden seurannassa ja valvonnassa tulee olemaan monta haastetta, mutta varmasti myös ilon aiheita. Työ ei ole valmis, mutta se on hyvässä vauhdissa.

* * *

Demokraattinen kehitys luo pohjan turvallisuudelle, mutta meidän on varauduttava puolustamaan sitä myös sotien ja muiden konfliktien varalta. Olemme mukana Euroopan unionissa täysimääräisesti myös turvallisuussektorilla. Olemme vuoden alusta lähtien mukana EU:n kahdessa valmiusjoukkokokoonpanossa. Otamme tänä vuonna osaa myös Naton vastaavaan järjestelyyn – tosin kumppanimaana ja lähinnä harjoitusten kautta.

Mielestäni Naton ja Euroopan unionin välistä yhteistyötä tällä alueella tulisi kehittää päällekkäisyyksien poistamiseksi ja tehokkuuden lisäämiseksi.

Suomi kuuluu Ruotsin, Itävallan, Irlannin ja Maltaan lisäksi niihin EU:n jäsenmaihiin, jotka ovat Naton rauhankumppanimaita mutta eivät järjestön jäseniä. Olen yhtä mieltä suomalaisten enemmistön kanssa siitä, että tämä järjestely sopii meidän turvallisuustarpeisiimme.

On ollut sinänsä odotettavissa, että asiasta käydään meillä keskustelua näin vaalien alla, mutta mielestäni on perusteetonta väheksyä Suomen tai muiden asiassa samanlaisen ratkaisun tehneiden maiden päätöstä.

Suomi on ottanut viime vuoden aikana osaa lukuisiin rauhanturvaoperaatioihin. Rauhanturvaajiemme määrä maailmalla on kuitenkin pienempi kuin moneen vuoteen. Kosovon operaatio saavutti hyvin tavoitteensa ja joukkomme voivat nyt palata sieltä kotiin.

Vaativin on Afganistanissa 48 maan yhteistoimintana toteutettava ISAF-operaatio. Vaikka viime vuoden aikana Afganistanissa saavutettiin edistystä monilla yhteiskuntaloikoilla, on tilanne edelleen hyvin epävakaa. Kansainvälinen yhteisö joutuu tekemään todella paljon työtä, jotta vastuu voidaan siirtää afgaaneille turvallisesti vuoteen 2014 mennessä.

Merivoimien ensimmäinen osallistuminen kansainväliseen rauhanturvaoperaatioon alkaa parin viikon päästä. Tämän Somalian rannikolla tapahtuvan EU:n johtaman hyvin laajan kansainvälisen operaation päätarkoituksena on YK:n ruokakuljetuksien turvaaminen.

Ulkoinen ja sisäinen turvallisuus liittyvät nykyaikana entistä tiiviimmin yhteen. Turvallisuusuhat ovat laaja-alaisia. Ne voivat olla ihmisten aikaansaamia tai luonnonkatastrofeja. Niihin varautuminen ja niihin vastaaminen edellyttää sekä kansainvälistä että kansallista yhteistyötä ja ennalta sovittuja järjestelyjä.

Nykyaikana on tärkeää ottaa sekä sodan että rauhan aikana koko yhteiskunta huomioon. Olen iloinen siitä, että naisten rooli on saanut kaikkialla kasvavaa huomiota, oli sitten kyse konfliktien ratkaisuista tai kestävästä kehityksen aikaansaamisesta. Meillä on tässä suhteessa paljon annettavaa myös kansainvälisessä yhteistyössä.

Kansalaiset,

Haluan lopuksi omasta ja puolisoni puolesta kiittää niistä yhteydenotoista ja kannustuksesta, joita olemme saaneet. Kiinnostuksenne yhteisten asioiden hoitoon on ollut tärkeää. Toivotan kaikille hyvää alkavaa vuotta 2011.

2012. aasta kõne

Kansalaiset,

Uuden vuoden alku antaa ihmisille toiveen paremmasta. Viime vuoden talouskehitys Euroopassa luo kuitenkin oman vakavan perustilanteen, jonka me suomalaisetkin joudumme ottamaan huomioon tulevaisuuden suunnitelmissamme.

Euroopan unioniin liittyminen on rakentanut yhteistä arjen turvallisuutta. Olemme saaneet pitkään nauttia jäsenyyden tuomista eduista: kasvaneista vientimahdollisuuksista siihen liittyvine työpaikkoineen ja nuorten monipuolisemmista opintomahdollisuuksista. Asuntolainojen korot ovat olleet historiallisen matalia.

Me tiedämme, että kasvaneiden mahdollisuuksien kääntöpuolena on ollut ongelmia, joita olemme joutuneet ja joudumme yhdessä ja erikseen ratkomaan. Globalisoituva maailma on tehnyt meistä yhä enemmän toinen toisistamme riippuvaisia.

Yksikään Euroopan maa ei ole niin suuri, että se pitkän päälle selviäisi taloudesta yksinään - puhumattakaan ympäristöstä, turvallisuudesta tai muista laajemmista kokonaisuuksista. Ei siis pidä haikailla menneeseen, vaan parasta on pyrkiä ratkaisemaan eurooppalaisessa yhteistyössä olevat ongelmat.

Olen kuluneen kahdentoista vuoden aikana kantanut toistuvasti huolta perinteisen yhteisvastuun eli solidaarisuuden murenemisesta. Se näkyy monen yksittäisen ihmisen arjessa, mutta myös yhteiskuntarakenteiden muuttumisena.

Rakentamalla pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa perustamme vahvan pohjan jokaisen ihmisen omalle mahdollisuudelle pitää huolta itsestään ja perheestään. Samalla teemme tilaa myös tieteelle ja taiteelle, yrittämiselle ja innovatiivisuudelle.

Inhimillisen vastuun ja lähimmäisenrakkauden tulee näkyä sekä omassa käytöksessämme että yhteiskunnan rakentamisessa.

Tasa-arvo ja solidaarisuus ovat yhteiskuntamme keskeiset arvot. Niiden turvaaminen tekee meistä kansakunnan. Taloudellinen eriarvoisuus hivuttaa vaikutuksensa elämän kaikille alueille. Tuloerojen kasvun myötä myös terveyserot ovat kasvaneet Suomessa.

Erot tuloryhmien välisessä elinajanodotteessa ovat lisääntyneet nopeasti. Ylimmän ja alimman tuloluokan välillä elinajanodotteen ero on nyt jo lähes 13 vuotta miehillä ja seitsemän vuotta naisilla. Lapsiköyhyys on lisääntynyt hälyttävästi. Nuorten syrjäytyminen ja syrjäyttäminen eivät nekään saa

kuuluuyhteiskuntaamme.

Eriarvoisuuden kasvu ei ole mikään luonnonvoima. Se voidaan torjua. Hyvinvointiyhteiskuntamme avulla voimme taata ihmisten tasa-arvoisen kohtelun ja lisäksi menestyä kansainvälisessä kilpailussa. Kysymys on siis poliittisesta tahdosta ja toteuttamisen taitavuudesta.

Omien tai yhteisten unelmien toteuttaminen vaatii paljon työtä ja voi viedä pitkän ajan. Väkipaljo ei ole vastaus elämän vaikeuksiin - ei omassa elämässä eikä yhteiskunnassa. Demokratia on inhimillisen kestävä kehityksen tae, ja sen puolustaminen on aikamme suuria haasteita.

Tällaisia suuria tavoitteita ei voi toteuttaa voimakeinoin eikä sanelemalla. Ne edellyttävät aitoa yhteistyötä ja yhteisvastuuta niin kotimaassa kuin valtioiden välillä. Suomi on perinteisesti ollut vastuullinen toimija kansainvälisessä yhteisössä, ja tällä linjalla meidän on syytä jatkaa.

Tällä vuosituhannella globalisaatio on entisestään tihentynyt ja keskinäisriippuvuutemme monimutkaistunut ja kasvanut. On arvioitu, että jo yli 60 prosenttia maailmankaupasta on kansainvälisten yritysten sisäistä kauppaa. Markkinavoimat tarvitsevat poliittista ohjausta.

Globalisaatio tulee tehdä reilummaksi. Sen haittojen ja etujen tulisi jakaantua tasapuolisemmin niin maiden välillä kuin niiden sisälläkin. Ihmiset haluavat päättää nykyistä enemmän oman elämänsä kulusta, ja he tarvitsevat työtä.

YK:n jäsenvaltiot hyväksyivät yksimielisesti vuosituhattavoitteet vahvistaakseen sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Äärimmäisen köyhyyden poistaminen ja muut vuosituhattavoitteet ovat myös kestävä kehityksen edellytyksiä. Ne eivät toteudu ilman demokraattisia, vahvoja ja tehokkaasti toimivia valtioita, joissa ihmiset ovat tasa-arvoisia.

Sellaiset valtiot pystyvät hallitsemaan talouskehitystä, tuottamaan kansalaisilleen sosiaalisen suojaverkon ja antamaan tilaa elinvoimaiselle, moni-ilmeiselle kansalaisyhteiskunnalle. Sellaisena haluamme varmasti nähdä myös oman maamme.

Suomella on paljon voitettavaa. Olemme pieni, viennistä riippuvainen maa. Meillä on luovaa osaamista muun muassa puhtaan teknologian ja vihreän talouden alueella. Yhteiskuntamme perustuu kansanvallan ja tasa-arvon periaatteille. Hallintomme on kansainvälisesti vertailtuna tehokas ja rehellinen.

Nämä ovat vahvuuksia, joilla syntyy kumppanuuksia. Niille tulee olemaan kasvavaa kysyntää, kun kansainvälinen yhteisö lähtee yhä voimakkaammin kestävä kehityksen tielle.

Toiveeseen paremmasta tulevaisuudesta liittyy edelleen usko taloudellisen kasvun kaikkivoipaisuuteen, vaikka yhä uudelleen olemme joutuneet havaitsemaan, ettei pelkkä kasvu lisää hyvinvointia. Tarvitaan "uusi kolmiyhteys": talouskasvu, joka on sosiaalisesti oikeudenmukainen ja mahtuu ympäristön rajoihin.

Teen itsekin parhaani sen puolesta, että YK:n vuosituhattavoitteiden jälkeen saisimme yhteiseksi toimintaohjelmaksemme vuodesta 2015 lähtien "Kestävä kehityksen tavoitteet", joilla pyrittäisiin turvaamaan sekä ihmisen että luonnon hyvinvointi.

Tuhannet suomalaiset ovat vasta toipumassa viimeisimmästä talvimyrskystä. Vuodenaikojen tavanomaisesta poikkeavat vaihtelut, erilaiset myrskyt tai muut luonnonilmiöt aiheellisesti huolestuttavat meitä kaikkia. Eri tahojen on ryhdyttävä päättäväisesti toimenpiteisiin arkipäivän turvallisuuden

parantamiseksi.

Myönteisiäkin asioita on tapahtunut. Vesien suojelu on lisääntynyt ja luonnonsuojelualueiden määrä on kasvanut. Monia muita esimerkkejä voisin mainita siitä, miten kestävä kehitys on tullut osaksi jokapäiväistä elämäämme. Tämä vastuunotto on erinomainen asia.

Maamme kansainvälisen toiminnankin tekee uskottavaksi juuri se, että noudatamme samoja periaatteita myös omassa maassamme ja sen lähiympäristössä. Haluan osoittaa julkisen kiitoksen niille lukemattomille ihmisille, jotka ovat erilaisissa yhteisöissä toteuttaneet kestävä kehityksen periaatteita käytännössä. Me suomalaiset olemme myös olleet usein kannustamassa ja kutsumassa naapureitamme tähän yhteistyöhön. Uskon, että meillä on tulevaisuudessa tämän yhteistyön ansiosta myös puhtaampi Itämeri.

Suomella on hyvät suhteet naapureihin. Yhteistyöllämme kaikkien Pohjoismaiden kesken on pitkä historia. Vuoteen 2000 verrattuna suurimmat muutokset ovat tapahtuneet eteläisessä naapurustossamme. Viron liittyminen Euroopan unioniin ja sittemmin euroon ovat lähentäneet maitamme.

Suhteemme Venäjään ovat monipuolistuneet ja syventyneet. Tässäkin kehityksessä EU:lla on merkityksensä. Talouselämän ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutus on lisääntynyt voimakkaasti.

Olen omalta osaltani pyrkinyt rakentamaan vankan poliittisen pohjan kanssakäymiselle kaikkien naapureiden kanssa ja toivon sen auttavan myös seuraajaani.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteena on ensisijaisesti oman turvallisuutemme edistäminen. Parasta politiikkaa on mahdollisten poliittisten, sotilaallisten ja muiden uhkien ja riskien ennaltaehkäisy.

Globalisaation aikakaudella kaukaisetkin maailman kriisit ja konfliktit sekä muut, uudet uhat heijastuvat Suomeen. Ne kumpuavat usein köyhyydestä, eriarvoisuudesta ja ihmisoikeuksien loukkauksista. Suomalaisten turvallisuuden takaamiseksi tarvitsemme perinteisen puolustuksen rinnalle laaja-alaista turvallisuuden rakentamista.

On puolustettava ihmisoikeuksia ja demokratiaa. Samalla vahvistetaan turvallisuutta - niin meillä kuin muualla. Tässä työssä on oltava pitkäjänteinen: diktatuurista vapautuminen voi tapahtua nopeasti, mutta uuden demokraattisen yhteiskunnan rakentaminen vie pitkän ajan.

Rauhanturvaaminen, siviilikriisinhallinta ja rauhanvälitys ovat hyviä keinoja vaikuttaa Suomen ja maailman turvallisuuteen. Maallamme on pitkä historia rauhanturvaajana nimenomaan YK:n piirissä. YK-johtoisen rauhanturvaamisen osuutta on lisättävä. Päätös suomalaisten rauhanturvaajien lähettämisestä tauon jälkeen jälleen Libanoniin on askel oikeaan suuntaan.

Suomen pyrkimys tulla valituksi YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuvaksi jäseneksi on luonnollinen seuraus halusta olla vaikuttaja eikä sivustaseuraaja.

Kansalaiset, hyvät suomalaiset,

Tämä on viimeinen kerta, jolloin minulla on tasavallan presidenttinä tilaisuus esittää uuden vuoden tervehdykseni teille. Presidentin tehtävässäni olen pyrkinyt noudattamaan antamani vakuutuksen velvoitetta laillisuudesta ja kansan parhaasta.

Suomen ja sen kansan yhteisen edun puolustamiseen tarvitaan meitä kaikkia. Tarvitsemme suvaitsevuutta toistemme ymmärtämiseksi ja yhteistyötä vaikeuksien voittamiseksi. Paljon hyviä asioita on tapahtunutkin - esimerkiksi sukupuolten tasa-arvossa ja vähemmistöjen oikeuksissa on edistytty.

Toivon, että edessä oleva presidentinvaali ja syksyn kunnallisvaalit saavat ihmiset jälleen osallistumaan ja äänestämään.

Haluan omasta ja puolisoni puolesta kiittää teitä lämpimästi tuestanne ja lukuisista yhteydenotoistanne kaikkina näinä kahtenatoista vuotena. Kiinnostuksenne yhteisten asioiden hoitoon on ollut todella tärkeää. Toivotan kaikille hyvää alkavaa vuotta 2012.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Minna Kuslap (sünnikuupäev: 25.01.1990)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Ideoloogia avaldumine presidentide uusaastakõnedes T. H. Ilvese ja T. Haloneni kõnede põhjal”, mille juhendaja on dotsent Kersti Lepajõe,
 - 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 28. mail 2014